
Antopäivä:	Voimaantulopäivä:	Voimassa:
01.04.2020	01.04.2020	Toistaiseksi

Lainsäädäntö, johon ohje perustuu:

Laki Liikenne- ja viestintävirastosta (935/2018) 2 § 1 momentin 8 kohta
Valtionavustuslaki (688/2001) 37 §
Yksityistielaki (560/2018) 7 luku
Valtioneuvoston asetus yksityisteistä (1069/2018)

Muutostiedot:

Korvaa Yksityisteiden valtionavustukset, Liikenneviraston ohjeita 11/2016

Yksityisteiden valtionavustukset

Yksityistielaki ja -asetus ovat keskeisimmät säädökset, jotka ohjaavat yksityisteiden valtionavustusten myöntämistä. Ohjeeseen on koottu myös muita tärkeimpiä säädöksiä, jotka valtionavustusta saavien tahojen on otettava toiminnassaan huomioon.

Ohjeessa käsitellään yksityisteiden valtionavustuskelpoisuutta ja teiden parantamisen sekä erityiskohtien käytön ja kunnossapidon valtionavustuksia. Niihin liittyvät hakumenettelyt, hakemusten käsittelyyn, päätöksentekoon ja valtionavustusten maksamiseen liittyvät periaatteet ja käytännöt on käsitelty aikaisempia ohjeita yksityiskohtaisemmin.

Julkaisu toimii ohjeena niille henkilöille, jotka ELY-keskuksissa ja KEHA-keskuksessa käsittelevät yksityistielain mukaisia valtionavustusasioita. Tiekunnille ja kunnille se antaa neuvoja ja ohjeita ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen menettelyta-voista yksityisteiden valtionavustusasioissa.

Esipuhe

Yksityistien tieosakkaiden on pidettävä tie tarkoitustaan vastaavassa eli lähinnä tieosakkaiden liikenteen edellyttämässä kunnossa. Tieosakkaat päättävät itse myös tien kunnossapitotasosta.

Suurempi perusparannushanke tai ison sillan uusiminen on tieosakkaille usein taloudellisesti erittäin suuri rasitus. Tiellä saattaa lisäksi olla liikenteellistä merkitystä muillekin kuin tieosakkaille.

Parantamishankkeiden toteuttamiseen voidaan myöntää harkinnanvaraista valtionavustusta. Sitä haetaan ELY-keskukselta.

Myös yksityistielossien ja talviteiden kunnossapitokustannuksiin voidaan myöntää vuosittaista valtionavustusta.

Avustuksen myöntämisessä noudatetaan valtionavustuslakia ja yksityistielakia. ELY-keskuksen harkinnassa on avustettavien kohteiden valinta ja avustuksen suuruus.

Tähän julkaisuun on koottu tärkeimmät ohjeet valtionavustuksien hakemisesta ja myöntämisestä. Ohjejulkaisu on päivitetty Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom), Väyläviraston, ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen asiantuntijoiden yhteistyönä.

Helsingissä, huhtikuussa 2020

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom)

Sisällysluettelo

1	Valtionavustustoimintaan liittyvä lainsäädäntö	1
1.1	Yksityistielaki ja -asetus	1
1.2	Valtionavustuslaki	2
1.3	Hallintolaki	3
1.4	Julkisuuslaki, EU:n yleinen tietosuoja-asetus sekä tietosuojalaki	4
1.5	Muut säännökset	5
2	Tien valtionavustuskelpoisuus	6
2.1	Valtionavustuskelpoisuuden ehdot	6
3	Valtionavustuskelpoisuuden selvittäminen	7
3.1	Avustuskelpoisuuden maastotarkastus	7
3.2	Muutoksenhaku	7
4	Avustettavat parantamishankkeet	8
4.1	Yleistä	8
4.2	Ensisijaisesti avustettavat hankkeet	9
4.3	Muut avustettavat hankkeet	9
4.4	Parantamishankkeiden yhteydessä tehtävät muut työt	10
4.4.1	Kunnossapitoluonteisten töiden avustaminen	10
4.4.2	Tielinjan siirtämisen avustaminen	10
4.4.3	Päällystämisen avustaminen	11
4.4.4	Tievalaistuksen avustaminen	12
4.4.5	Kaapelit, pylvääät ja johdot	12
4.4.6	Maanteiden yksityistiejärjestelyt ja yksityistien muuttaminen maantiekseksi	12
5	Parantamishankkeiden avustusmenettely	13
5.1	Avustuksen hakeminen	13
5.2	Valtionavustuspäätös	15
5.3	Avustuksen suuruus	17
5.4	Avustuksen vastaanottaminen	17
5.5	Avustuksen maksaminen	17
5.6	Muutoksenhaku	20
6	Tien parantamissuunnitelman laatiminen	21
6.1	Yleistä	21
6.1.1	Luvat ja lausunnot	21
6.1.2	Yksityistietoimitus ja maanomistajien suostumukset	22
6.1.3	Suunnitelmakartat	22
6.2	Hankkeiden tekninen suunnittelu ja mitoitus	23
6.2.1	Ojien ja rumpujen mitoitus	24
6.3	Hyväksyttävät kustannukset, kustannusarvio ja työselitys	24

6.3.1	Suunnittelu-, kilpailuttamis- ja valvontakustannukset.....	25
6.3.2	Muut kulut	25
7	Siltahankkeen suunnittelun erityispiirteet	27
7.1	Yleistä	27
7.2	Alustava suunnittelu.....	28
7.3	Rakennussuunnitelma	29
7.4	Kustannusarvio ja työselitys.....	29
7.5	Suunnitelman kokoaminen ja hyväksyttäminen	30
8	Parantamishankkeen toteuttaminen	31
8.1	Yleistä	31
8.2	Kilpailuttaminen	32
8.3	Tarjouspyynnöt ja urakkasopimukset	33
8.4	Valvonta	34
8.4.1	Tiekunnan valvojan tehtävät	35
8.5	Raportointi.....	36
8.6	Siltahankkeiden toteuttaminen	36
9	Erytiskohteiden käytön ja kunnossapidon avustaminen.....	37
9.1	Yleistä	37
9.2	Lauttapaikan ja talvitien valtionavustus-kelpoisuus	37
9.3	Avustuksen suuruus.....	37
9.4	Hyväksyttävät kustannukset	38
9.5	Avustuksen maksaminen	39

LIITTEET

Liite 1	Yksityistien parantamishankkeen suoritepohjainen kustannusarvio
Liite 2	Kustannusarvioesimerkki
Liite 3	Yksityinen tiekunta urakan kilpailuttajana
Liite 4	Yksityistielain ja -asetuksen valtionavustuksia koskevat säännökset

Lomakkeet ja muut asiakirjat osoitteesta www.ely-keskus.fi.

1 Valtionavustustoimintaan liittyvä lainsäädäntö

Tässä luvussa esitellään yksityisteiden valtionavustustoimintaan liittyvä lainsäädäntö. ELY-keskukset perustavat avustustoimintansa näihin säädöksiin. Avustusta hakevan ja saavan tiekunnan on noudatettava näitä säädöksiä.

Yksityisteiden valtionavustustoimintaa säätelevät useiden lakien ja asetusten säännökset. Valtionavustukset perustuvat erityisesti seuraaviin säädöksiin:

- yksityistielaki 560/2018, yksityistielaki, YksTL
- asetus yksityisteistä 1069/2018, yksityistieasetus, YksTA
- valtionavustuslaki 688/2001, VAL.

Lisäksi keskeistä lainsäädäntöä valtionavustustoiminnassa yleensä sekä erityisesti avustettavien parantamishankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa ovat mm. seuraavat:

- hallintolaki 434/2003, HaL
- laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, julkisuuslaki, JulkL
- EU:n yleinen tietosuoja-asetus 679/2016, (GDPR)
- tietosuojalaki 1050/2018
- laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016, hankintalaki, JulkHankL
- maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, MRL
- vesilaki 587/2011, VL
- ympäristönsuojelulaki 527/2014, YSL.

Tässä ohjeessa jäljempänä käytettävät vakiintuneet säädösnimikkeet ja lyhenteet on esitetty yllä kunkin säädöksen jälkeen.

Yksityisteiden valtionavustustoiminta perustuu edellä mainittujen säädösten ohella tähän ohjeeseen.

1.1 Yksityistielaki ja -asetus

Valtionavustuksen yleisistä perusteista säädetään yksityistielaisissa (560/2018). Valtionavustus-säännökset ja niiden keskeinen sisältö:

- yksityistien tietojen ajantasaisuus YksTL 50 §
- valtionavustusperusteet YksTL 83 §
- valtionavustuksen myöntäminen YksTL 83 §
- valtionavustuksen lakkauttaminen YksTL 83 §
- muutoksenhaku valtionavustuspäätökseen YksTL 88 §
- yksityistierekisteriin merkittävät tiedot YksTL 89 §.

Kiinteistötietojärjestelmän ylläpidosta sekä valtionavustuksista ja niiden enimmäismäärästä säädetään tarkemmin yksityistieasetuksessa (1069/2018).

Säännösten sisältö on selvitetty yksityiskohtaisesti jäljempänä valtionavustuskelpoisuutta, parantamishankkeiden avustamista sekä teiden ja erityiskohteiden kunnossapidon avustamista koskevissa luvuissa. Yksityistielain ja -asetuksen valtionavustuksia koskevat säännökset ovat tämän ohjeen liitteenä 4.

Yksityistielaisissa ja -asetuksessa on lisäksi valtionavustuksiin ja avustusjärjestelmään liittyviä yleissäännöksiä. Avustuksien saamisesta seuraa velvollisuus sallia ulkopuolinen liikenne tiellä. Tie kunta voi tehdä kunnan kanssa sopimuksen tienpidosta. Näiden säännösten sisältö on esitetty seuraavassa.

Liikenteen salliminen avustettavalla tiellä (YksTL 85 §)

Valtionavustusta saavan tien satunnaista käyttämistä ei yksityistielain 85 §:n mukaan saa puomein, liikennemerkkein tai muulla tavoin kieltää sinä aikana, jota valtionavustus koskee. Ulkopuolisesta liikenteestä aiheutuvaa huomattavaa haittaa voidaan kuitenkin rajoittaa kunnan suostumuksella.

Rakentamisavustuksissa valtionavustus koskee 10 vuoden ajanjaksoa, joka alkaa viimeisen avustuserän nostamisesta. Liikennettä ei siis ilman kunnan suostumusta saa kieltää tai rajoittaa tänä aikana.

Muissa valtionavustuksissa (teiden kunnossapitoavustukset, lossien ja muiden erityiskohteiden käyttö- ja kunnossapitoavustukset) valtionavustus koskee sitä vuotta, jona se on maksettu. Näin on siinäkin tapauksessa, että avustus määräytyy edellisen tai edellisten vuosien toteutuneiden kustannuksien perusteella.

Tiekunnan ja kunnan sopimus (YksTA 7 §)

Tie kunta voi tehdä kunnan kanssa yksityistieasetuksen 7 §:n mukaisen sopimuksen tienpidosta. Tienpitosopimus voi koskea tien kunnossapitoa tai sen parantamista tai molempia. Tällöin kunnasta on voimassa, mitä valtionavustuksen hakemisesta, maksamisesta ja muutoksenhausta tiekunnan osalta säädetään. Kuntaa koskevat tällöin tiekunnan osalta annettavat menettelytapaohjeet.

Kunnan on tiekunnan puolesta toimiessaan liitettävä asiakirjoihin jäljennös tienpitosopimuksesta ja tarvittaessa jäljennös tiekunnan kokouspöytäkirjan päätöksistä. ELY -keskuksen on tarvittaessa varmistuttava tehdyn tienpitosopimuksen sisällöstä ja kunnan toimivallan laajuudesta.

Tehdyistä tienpitosopimuksesta riippumatta tie kunta on edelleen yksityistielaisissa tarkoitettu vastuullinen tienpitäjä. Avustusasioissa tarvittavat päätökset on siten yleensä tehtävä tiekunnan kokouksessa, vaikka kunta käytännössä avustusasiat hoitaisikin.

1.2 Valtionavustuslaki

Yksityistielain mukaisiin valtionavustuksiin sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään. Valtionavustuslain mukaan valtionavustusta voidaan myöntää, jos sitä on pidettävä tarpeellisena hankkeen laatu ja laajuus huomioon ottaen. (VAL 7 §).

Yksityistielain mukainen valtionavustus on harkinnanvarainen (YksTL 83 §, YksTA 3 §). Valtionavustuslain mukaan valtionavustus voi olla tarpeellinen, jos hanketta ei voitaisi toteuttaa lainkaan ilman valtionavustuksen myöntämistä. Valtionavustuksen myöntäminen voi olla tarpeellista myös silloin, kun yhteiskunnallisesti hyödylliseksi arvioitu hanke toteutuisi ilman valtionavustuksen myöntämistä selvästi hitaammin tai suppeampana. (HE 63/2001).

Hankkeen täytyy täyttää avustettaville hankkeille asetetut yleiset edellytykset sekä olla kooltaan riittävän suuri, jotta valtionavustukselle voidaan katsoa olevan tarvetta. Harkinnassa voidaan ottaa huomioon valtionavustusviranomaiselle avustustasian käsittelystä aiheutuvat hallinnolliset kustannukset. (HE 63/2001).

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom), ELY- ja KEHA-keskukset voivat antaa tarkempia ohjeita, jotka koskevat valtionavustuksen hakemista, tiekunnan toiminnan ja talouden selvittämisvelvollisuutta, valtionavustuksen maksamista, valtionavustuksen käyttöä ja valvonnan toteuttamista. Tiekunta on velvollinen noudattamaan näitä ohjeita. (VAL 37 §).

Tiekunnan on annettava ELY-keskukselle valtionavustuspäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi oikeat ja riittävät tiedot. Tiekunnan tulee viipymättä ilmoittaa ELY-keskukselle kaikista valtionavustuksen käyttöön vaikuttavista muutoksista. (VAL 14 §).

ELY- ja KEHA-keskuksilla on tarvittaessa oikeus tehdä valtionavustusta saavan tiekunnan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia. (VAL 16 §).

ELY- ja KEHA-keskuksilla on oikeus määrätä tiekunta palauttamaan jo maksettu avustus, jos tiekunta on antanut ELY-keskukselle väärää tai harhaanjohtavia tietoja, käyttänyt valtionavustuksen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on myönnetty tai muutoin olennaisesti rikkonut valtionavustuksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja. (VAL 21 §).

Tiekunnan tulee itse viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa valtionavustus tai sen osa. Valtionavustuksen saajan tulee palauttaa valtionavustus tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää valtionavustuspäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta. (VAL 20 §).

ELY-keskuksen valtionavustusasiassa antamaan päätökseen ei saa suoraan hakea muutosta valittamalla. ELY-keskuksen päätökseen saa hakea oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus tehdään päätöksen tekneelle ELY-keskukselle. Vasta oikaisuvaatimuksesta annettuun ELY-keskuksen päätökseen saa valittamalla hakea muutosta hallinto-oikeudelta. (VAL 34 §). Valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä tie sijaitsee. (YksTL 88 §).

1.3 Hallintolaki

Hallintolain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Lain tarkoituksena on myös edistää hallinnon palvelujen laatua ja tuloksellisuutta. (HaL 1 §).

Yksityisteiden avustuseräissä ELY -keskukset kohtelevat asiakkaitaan eli tiekuntia tasapuolisesti ja puolueettomasti sekä käyttävät toimivaltaansa oikein. (HaL 6 §). Jos asia ei kuulu ELY-keskuksen toimivaltaan, se opastaa asiakkaan toimivaltaisen viranomaisen luo. (HaL 8 §). Viranomaispäätöksissä ja neuvonnassa käytetään asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. (HaL 9 §).

Neuvontaa avustuseräissä saa Liikenteen asiakaspalvelusta, puh. 0295 020 603 (ma-pe 9-16).

Avustushakemukset ja muut asiat käsitellään ilman aiheetonta viivytystä. (HaL 23 §). Hakemusten käsittelyaikaan vaikuttavat hakemustyyppi (parantamisavustus, muu), hakemuksessa esitettyjen tietojen tarkistamistarve, hakemuksen täydentämistarve, maastotarkastuksen tarve ja ajoitus sekä suunnitelmien tarkastamistarve.

ELY-keskus vastaa asian käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin sekä antaa asianosaiselle tämän pyynnöstä arvion päätöksen antamisajankohdasta. (HaL 23 §).

ELY-keskuksen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. (Hal 31 §). Asiaa voidaan selvittää ELY -keskuksen edustajan tekemällä maastokäynnillä.

Tarvittaessa asian selvittämiseksi pidetään maastotarkastus, jossa tiekunnan edustajalle varataan mahdollisuus olla läsnä. Tarkastuksesta laaditaan pöytäkirja, josta tiekunta saa kopion. (HaL 39 §).

1.4 Julkisuuslaki, EU:n yleinen tietosuoja-asetus sekä tietosuojalaki

Asiakirjojen julkisuudesta ja asianosaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

ELY-keskukselle jätetty avustushakemus tulee julkiseksi, kun se on kirjattu ELY-keskuksessa saapuneeksi (JulkL 7 §). Hakemuksen käsittelyyn liittyvä valmisteluaineisto ei ole julkista ennen päätöksentekoa. (JulkL 6 §).

Avustuspäätös ja sen käsittelyä varten laaditut muistiot, pöytäkirjat ja muut asiakirjat tulevat julkisiksi, kun päätös on allekirjoitettu (JulkL 6 §).

Jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen (JulkL 9 §). Pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttään eikä perustella pyyntöään. (JulkL 13 §).

Tiekunnan osoitetieto on useimmissa tapauksissa tiekunnan yhteyshenkilön osoite. ELY- ja KEHA-keskusten käytössä olevan yksityisteiden avustusjärjestelmän (Yleinen avustusjärjestelmä, YA-järjestelmä) pidossa noudatetaan siksi myös EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (GDPR) sekä tietosuojalakia. YA-järjestelmästä ei anneta tiekuntien yhteyshenkilöiden nimi- ja osoitetietoja massaluovutuksina (tiekunnan yhteystietoja voi tiedustella Maanmittauslaitokselta, yksityistierekisteri). Tie kuntien nimi- ja osoitetiedot voidaan tiekunnan suostumuksella luovuttaa tiedotus-, tutkimus- ja muihin hyväksyttäviin tarkoituksiin, ei kuitenkaan pelkästään markkinointitarkoituksiin.

ELY- ja KEHA-keskukset käsittelevät avustustoimintaan liittyviä henkilötietoja EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain mukaisesti. Henkilötietojen käsittelyperuste on rekisterinpitäjälle kuuluva julkisen vallan käyttäminen (679/2016 6 artikla).

1.5 Muut säännökset

Hankintalain ja muiden edellä mainittujen säännösten sisältö ja merkitys on esitetty jäljempänä parantamishankkeiden valtionavustusehtojen kohdalla.

2 Tien valtionavustuskelpoisuus

Tässä luvussa käydään läpi yksityistielain ja -asetuksen ja muun lainsäädännön säännökset tien valtionavustuskelpoisuudesta sekä Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) asiasta antamat tarkemmat ohjeet. ELY-keskus perustaa avustuskelpoisuuden käsittelyn ja arvioinnin näihin säännöksiin ja ohjeisiin.

Voidakseen saada valtionavustusta tien parantamiseen tai erityiskohteen kunnossapitoon on tiekunnan hallinnoiman yksityistien täytettävä valtionavustuskelpoisuuden ehdot. Avustuskelpoisuusehtojen täytyminen ei kuitenkaan merkitse vielä oikeutta parantamisavustukseen, vaan päätökset avustettavista hankkeista tehdään jäljempänä tässä ohjeessa esitetyllä tavalla.

2.1 Valtionavustuskelpoisuuden ehdot

Yksityistie on yksityistielain 83 §:n perusteella valtionavustuskelpoinen, jos seuraavat ehdot täyttyvät:

- tielle on perustettu tiekunta
- tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot ovat ajantasaiset yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä (Digiroad) niin kuin yksityistielain 50 §:ssä edellytetään.

Tiekunnan tulee avustuskelpoisuutta varten ilmoittaa tiekuntaa koskevat tiedot Maanmittauslaitoksen yksityistierekisteriin ja yksityistietä koskevat tietonsa Väyläviraston ylläpitämään kansalliseen tie- ja katuverkon tietojärjestelmään (Digiroad).

Tiekuntavaatimuksen täytyminen tutkitaan hakemuksen liitteenä olevan Maanmittauslaitoksen kiinteistötietojärjestelmän yksityistierekisteriotteen perusteella, tiekunnan perustamisen vireilläolo ei riitä.

Kansallisen tie- ja katuverkon tietojärjestelmän (Digiroad) tietojen ilmoittamisvelvollisuuden täytyminen tarkistetaan hakemuksen liitteenä toimitettavan Digiroad-järjestelmästä saadun todistuksen tai muun tulosteen perusteella.

Kansalliseen tie- ja katuverkon tietojärjestelmään (Digiroad) tulee tehdä ilmoitus valtionavustusta haettaessa, vaikka yksityistiellä ei olisi yksityistielain 50 §:n mukaisia rajoituksia tai kieltoja. Mikäli tiekunnan tiedot ovat jo ilmoitettu sekä ajantasaiset Digiroad-järjestelmässä, tiekunta saa järjestelmästä tarvittaessa uuden todistuksen tietojen ilmoittamisesta avustushakemuksen liitteeksi.

Lisätietoja Digiroad-tietojen ilmoittamisesta Väyläviraston internet-sivuilta osoitteesta: www.vayla.fi/yksityistiet.

3 Valtionavustuskelpoisuuden selvittäminen

Tässä luvussa käydään läpi yksityistielain ja -asetuksen ja muun lainsäädännön säännökset tien valtionavustuskelpoisuuden määrittelystä sekä Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) asiasta antamat tarkemmat ohjeet. ELY-keskus perustaa avustuskelpoisuuden käsittelyn ja arvioinnin näihin säännöksiin ja ohjeisiin.

Avustuskelpoisuus

Voidakseen saada valtionavustusta tien parantamiseen tai erityiskohteen kunnossapitoon on tien oltava valtionavustuskelpoinen. Kelpoisuusehdot on esitetty luvussa 2.

Avustuskelpoisuudesta päätetään tien parantamisen avustuksen tai erityiskohteen maksatuksen hakemisen yhteydessä.

Mikäli kyse on uudesta erityiskohteesta, jolle ei ole aikaisempina vuosina myönnetty valtionavustusta, tulee kunnossapidon valtionavustusta hakea ELY-keskukselta viimeistään elokuussa ennen sitä kalenterivuotta, jonka alusta avustusta haetaan (YksTA 5 §). Valtionavustusta voidaan myöntää yksityisteiden erityiskohteiden käyttö- ja kunnossapitokustannuksien perusteella valtionavustusrahan puitteissa ensisijaisesti pysyvää asutusta palvelevalle yksityistielle (YksTA 6 §).

Uuden erityiskohteen kunnossapidon avustusta tulee hakea ELY-keskukselta erityiskohteen maksatushakemuksella ja tarvittavilla liitteillä. Erityiskohteiden valtionavustuksiin liittyviä asioita käsitellään tarkemmin luvussa 9.

Lisätietoja:

- Liikenteen asiakaspalvelu, puh. 0295 020 603 (ma–pe klo 9–16)
- www.ely-keskus.fi > liikenne > yksityistieavustukset.

3.1 Avustuskelpoisuuden maastotarkastus

Avustuskelpoisuuden osalta esitettyjä tietoja voidaan tarkastaa ELY-keskuksen edustajan tekemällä maastokäynnillä tai -tarkastuksella osana tien parantamisen avustuksen tai erityiskohteen maksatuksen hakemuksen käsittelyä.

3.2 Muutoksenhaku

Tiekunta voi hakea muutosta ELY-keskuksen parantamisavustuksen käsittelyn yhteydessä tekemään avustuskelpoisuuden määrittelyyn. ELY-keskuksen päätökseen ei saa suoraan hakea muutosta valittamalla, vaan päätökseen saa hakea oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus tehdään ELY-keskukselle. (VAL 34 §, YksTL 88 §).

Oikaisuvaatimuksesta annettuun ELY -keskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä tie tai suurin osa siitä sijaitsee. (YksTL 88 §).

Yksityiskohtaiset muutoksenhakuohjeet ovat päätöksen liitteenä.

4 Avustettavat parantamishankkeet

Tässä luvussa käydään läpi yksityistielain ja -asetuksen ja muun lainsäädännön säännökset parantamishankkeiden avustamisesta sekä Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) asiasta antamat tarkemmat ohjeet. ELY-keskus perustaa avustushakemuksen arvioinnin näihin säännöksiin ja ohjeisiin.

4.1 Yleistä

Yksitystien tienpito koostuu tien rakentamisen jälkeen sen kunnossapidosta ja parantamisesta. Kunnossapidolla varmistetaan tien päivittäinen liikennöitävyys ja säilytetään tien rakenteellinen kunto. Yksitystien parantamisella tarkoitetaan suurempia kunnostustoimenpiteitä sekä tien tai sillan laajempaa peruskorjausta. (YksTL 3 § 1 mom. 10-12 kohdat).

Yksitysteiden tienpito on tieosakkaiden vastuulla. Tieosakkaiden on pidettävä tie tarkoitustaan vastaavassa eli tieosakkaiden liikenteen edellyttämässä kunnossa. Tieosakkaiden on huolehdittava tien jatkuvasta kunnossapidosta. (YksTL 24 §).

Valtio voi avustaa yksityisteiden tienpitoa. Valtionavustusta yksitystien tienpitoon myönnetään valtionavustusmäärärahan puitteissa ensisijaisesti rakentamiseksi luettavaan yksityisteiden parantamiseen. Avustusta haetaan ELY-keskukselta. Avustuksen myöntämisessä noudatetaan valtionavustuslakia ja yksityistielakia. Valtion talousarviossa päätetään vuosittain käytettävissä olevan määrärahan suuruus. (YksTL 83 §, YksTA 3-4 §).

Avustuksilla turvataan yksityistieverkon kunnan säilyminen. Avustuksilla vähennetään myös tieosakkaille aiheutuvaa tienpitorasitusta. Avustukseen liittyy velvollisuus sallia tien vapaa yleiskäyttö, josta avustuksen voidaan samalla katsoa olevan korvaus.

Avustusta voi saada sellainen tiekunta, jonka hallinnoiman tien tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot ovat ajantasaiset Maanmittauslaitoksen ylläpitämässä yksityistierekisterissä sekä Väyläviraston tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä (Digiroad). (YksTL 83 §).

Yksitystieasetuksessa on tarkemmin säädetty, minkälaisiin tarkoituksiin avustusta voi saada. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom), ELY- sekä KEHA-keskukset voivat lisäksi antaa tarkempia ohjeita valtionavustuksen hakemiseen, käyttöön, valvontaa ja maksamiseen liittyen. (VAL 37 §).

Valtionavustusta tien parantamiseen voidaan harkinnan mukaan antaa tien, siihen kuuluvien alueiden sekä rakenteiden ja laitteiden, erityisesti siltojen, vaurioitumisesta johtuviin töihin, joiden ei voida katsoa kuuluvan tien kunnossapitoon. (YksTL 3 § 1 mom. 9-12 kohdat, 83 §, YksTA 3 §).

Parantamisavustusta voi saada tien ja siltojen vaurioiden korjaamiseen tai vaurioitumisen estämiseen. Myös kantavuuden ja kuivatusjärjestelmän parantamista ja liikenneturvallisuuden parantamishankkeita voidaan avustaa.

Rakentamiseen tai siihen verrattavaan tien tason parantamiseen, esimerkiksi uuden tien rakentaminen, tien päällystäminen tai tievalaistuksen rakentaminen, avustusta ei pääsääntöisesti voida myöntää.

4.2 Ensisijaisesti avustettavat hankkeet

Avustukset kohdennetaan ensisijaisesti hankkeisiin, joissa liikennöinti tiellä on tapahtuneen vaurion takia kokonaan estynyt tai uhkaa estyä. Tällaisia hankkeita ovat:

- siltojen ja suurten rumpujen uusiminen tai vaurioiden korjaaminen
- teiden tulvavaurioiden korjaaminen ja estäminen
- liikenneturvallisuutta merkittävästi parantavat hankkeet.

Tyypillisiä siltahankkeita ovat:

- koko sillan uusiminen
- sillan korvaaminen putkisillalla tai rummulla
- siltarakenteiden uusiminen ja korjaaminen.

Putkisillaksi sanotaan halkaisijaltaan vähintään kaksi metriä ($\varnothing \geq 2000$ mm) olevaa rumpua.

Siltahankkeiden erityispiirteitä esitetään tarkemmin luvussa 7.

Isolla rummulla tarkoitetaan halkaisijaltaan vähintään metristä rumpua ($\varnothing \geq 1000$ mm) tai virtaamaltaan vastaavaa kaksoisputkirumpua. Rumpujen osalta yleisimmin tulee kysymykseen rummun uusiminen.

Tien yksittäisten pajojen vauriokohteiden korjaaminen kuuluu myös ensisijaisesti avustettaviin hankkeisiin, mikäli vauriot ovat merkittävien luonnonolosuhteiden aiheuttamia sekä yllättäviä. Tien on voinut tai uhkaa katkaista esimerkiksi vesistötulva. Lisäksi merkittävät liikenneturvallisuutta parantavat hankkeet ovat ensisijaisesti avustettavia hankkeita. Hankkeiden suunnitteluun ja vaurioiden korjaamiseen liittyviä asioita käsitellään luvussa 6.

4.3 Muut avustettavat hankkeet

Muita avustettavia hankkeita voivat olla:

- tien routavaurioiden korjaaminen
- kantavuuden ja siihen liittyen kuivatusjärjestelmän parantaminen
- muu liikenneturvallisuuden parantaminen, kuten kaarteiden oikaisu, liittymäkohdan parantaminen tai tielinjan siirtäminen
- lauttopaikan parantaminen.

Tien riittämättömään kantavuuteen ovat useimmiten syynä heikko pohjamaa, liian ohuet päällysrakennekerrokset, kerrosten sekoittuminen pohjamaahan sekä tierakenteen puutteellinen kuivatus.

Tien kantavuutta parannetaan yleisimmin tien rakennekerroksia vahvistamalla. Tien kantavan kerroksen paksuutta voidaan lisätä ja samalla voidaan estää suodatinkankaalla rakennekerroksien sekoittuminen. Tien kantavaa kerrosta voidaan vahvistaa

myös muilla menetelmillä. Tarvittaessa vahvistetaan tien alusrakennetta massanvaihdolla tai erilaisilla vahvisteilla.

Kantavuuden parantamiseen liittyy yleensä myös samanaikainen tien kuivatusjärjestelmän eli ojien ja rumpujen kunnostaminen.

Liikenneturvallisuusperusteella avustetaan useimmiten teiden pieniä siirtoja pois talouskeskuksen pihapiiristä. Myös yksittäisten vaarallisten tiekohtien korjaamista voidaan avustaa.

Myös lauttapaikan parantamista voidaan avustaa. Avustettavia hankkeita voivat olla lossin tai lautta-aluksen parantaminen tai vaihtaminen suurempaan esimerkiksi kantavuuden lisäämiseksi samoin kuin laiturirakenteiden parantaminen. Hankkeen hyväksyttävät kustannukset määräytyvät lähtökohtaisesti samoin perustein kuin tie- ja siltahankkeissa.

Uuden lauttayhteyden perustamista tai uuden lossin tai lautta-aluksen hankintaa ei avusteta. Avustusta voidaan yksityistielain ja -asetuksen perusteella myöntää ainoastaan lauttapaikkojen ylläpitoon eli niiden käyttö- ja kunnossapitokustannuksiin sekä parantamiseen.

Hankkeiden suunnitteluun liittyviä asioita käsitellään luvussa 6.

4.4 Parantamishankkeiden yhteydessä tehtävät muut työt

Valtionavustusta voidaan myöntää yksityistien tienpitoon (YksTL 83 §). ELY -keskukset kohdentavat käytettävissä olevat määrärahat ensisijaisesti rakentamiseksi luettaviin parantamishankkeisiin ja pysyvää asutusta palvelevien erityiskohteiden kunnossapitoon (YksTA 3 §, 6 §). Parantamishankkeisiin sisältyvien kunnossapitoluonteisten töiden, uuden tien rakentamisen tai tien laatutason nostamiseen tähtäävien töiden osalta ELY -keskukset noudattavat seuraavassa esitettyjä linjauksia.

4.4.1 Kunnossapitoluonteisten töiden avustaminen

Kantavuuden parantamiseksi tarpeelliset kuivatusjärjestelmän eli ojien ja rumpujen parantamishankkeet voidaan hyväksyä.

Laajemman parantamishankkeen osana voidaan myös hyväksyä samanaikaisesti tehtäviä kunnossapitoluonteisia töitä, esimerkiksi tien kulutuskerroksen lisääminen.

Yksittäisen tienkohdan tai sillan parantamishankkeen yhteydessä muualla tiellä tehtäviä tavanomaisia, vuosittaisia kunnossapitotöitä ei avusteta.

Pelkkää tavanomaista kunnossapitoa (esimerkiksi auraus ja lanaus tai pelkkä kulutuskerroksen lisääminen tai vähäinen ojien kunnostus ja yksittäisten pienten rumpujen uusiminen) ei avusteta parantamisavustuksin.

4.4.2 Tielinjan siirtämisen avustaminen

Tielinjan siirtäminen liikenneturvallisuusnäkökohtiin perustuen esimerkiksi pois talouskeskuksen pihapiiristä samoin kuin vaarallisen tienkohdan tai liittymäpaikan oikaiseminen tielinjaa siirtämällä on avustuskelpoinen toimenpide. Tietä siirrettäessä

on varmistuttava tarvittavista toimituspäätöksistä ja viranomaisluvista. Uuden tienlinjan osalta on varmistuttava myös riittävistä pohjatutkimuksista ja rakennekerroksista.

YksTL 10 §:n perusteella tien siirtämisestä ja siirtämisen kustannuksista päätetään yksityistie-toimituksessa. Siirtämisen kustannukset jaetaan tien siirtämisestä saatavan hyödyn mukaan. Kiinteistönomistajan lisäksi tiekunta eli muut tieosakkaat voidaan velvoittaa osallistumaan kustannuksiin tieyksikköjensä mukaisessa suhteessa. Tällainen kustannusjakopäätös ei sinänsä vaikuta hankkeen avustuskelpoisuuteen tai sen hyväksyttäviin kustannuksiin.

Hankkeen omarahoituksen osalta voidaan päättää myös niin, että yksi tai useampi kiinteistönomistaja maksaa valtionavustuksen jälkeen maksettavaksi jäävän omavastuuosuuden kokonaan niin, ettei tiekunnalle tule lainkaan maksettavaa.

Esimerkki 1: Toimituksessa on määrätty kiinteistönomistaja vastaamaan siirtämisen kustannuksista. Tiekunta toteuttaa hankkeen ja voi saada siihen valtionavustuksen. Valtionavustus kohdistuu tällöin kiinteistönomistajan maksuosuuteen. Jos valtionavustus on 50 %, jää kiinteistönomistajan maksettavaksi 50 %.

Esimerkki 2: Toimituksessa on määrätty hankkeen kustannusjaoksi: tiekunta 50 % - kiinteistönomistaja 50 %. Tiekunta toteuttaa hankkeen kokonaan ja voi saada siihen valtionavustuksen. Valtionavustus kohdistuu tällöin molempien maksuosuuksiin. Jos valtionavustus on 50 %, jää tiekunnan maksettavaksi 25 % ja kiinteistönomistajan maksettavaksi 25 %.

4.4.3 Päälystämisen avustaminen

Uuden päällysteen tai pintauksen tekemistä ei avusteta. Kysymyksessä ei ole tien vaurioitumisesta johtuva työ, vaan tien laatutason nostaminen. Rakentamiseen tai siihen verrattavaan tien tason parantamiseen avustusta ei pääsääntöisesti voida myöntää.

Poikkeustapauksina päällystämisen avustamisessa voivat tulla kysymykseen esim. siltakohteen välittömän läheisyyden päällystäminen (perusteena esimerkiksi kansirakenteen suojaaminen) tai tapaukset, joissa yksityistie toimii maantien kevyen liikenteen väylän osana.

Tiekunta voi omalla kustannuksellaan päällystää tien. Päällysteen alapuolisten rakennekerrosten tekemistä voidaan avustaa enintään soratien kantavuusvaatimusta 80 MN/m² vastaavaan määrään saakka.

Vanhan päällysteen tai pintauksen korjaamista voidaan avustaa tietyissä tapauksissa. Tällaisia päällysteitä voivat olla esimerkiksi yksityisteiksi muuttuneilla vanhoilla maanteilla, joilla on edelleen yleistä, muuta kuin tieosakkaiden, liikennettä. Tarkoituksenmukaisin toteutustapa (vaihtoehtona huonokuntoisen päällysteen poistaminen) on kuitenkin aina arvioitava päällysteen ja sen aiempien korjausten keskeisistä huomioista ottaen.

Yksityistieliittymän päällystetyn osuuden, ns. lipan, korjaamista osana laajempaa hanketta voidaan myös avustaa.

4.4.4 Tievalaistuksen avustaminen

Uuden tievalaistuksen rakentamista ei avusteta. Kysymyksessä ei ole tien vaurioitumisesta johtuva työ, vaan tien laatutason nostaminen. Rakentamiseen tai siihen verrattavaan tien tason parantamiseen avustusta ei pääsääntöisesti voida myöntää.

Poikkeuksen muodostaa aiemmin valaistun tien siirtäminen, jolloin myös valaistuksen siirtäminen voi olla avustuskelpoinen toimenpide. Poikkeuksen voi muodostaa myös tilanne, jossa yksityistie toimii maantien kevyen liikenteen väylän osana.

4.4.5 Kaapelit, pylvääät ja johdot

Kaapeleiden, pylväiden ja johtojen siirtämistä ei avusteta. Kysymyksessä eivät ole yksityistielain 3 §:n 1 momentin 9. kohdassa mainitut tiehen kuuluvat rakenteet ja laitteet. Kaapelit, pylvääät ja johdot ovat yksityisoikeudellisin sopimuksin tiealueelle sijoitettuja laitteita, joiden siirtämisestä ja siirtämisen kustannusvastuusta on sovittu erikseen.

Kaapelien, pylväiden ja johtojen sijoittamisessa tulee ottaa huomioon tien mahdollinen tuleva parantamistarve.

Yksityistietä parannettaessa on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon teleliikennekaapeleiden tuleva sijoittamistarve tiealueelle. Tarvittaessa tierakenteeseen voidaan sijoittaa jo valmiiksi kaapeleiden asennusputkia.

4.4.6 Maanteiden yksityistiejärjestelyt ja yksityistien muuttaminen maantiekseksi

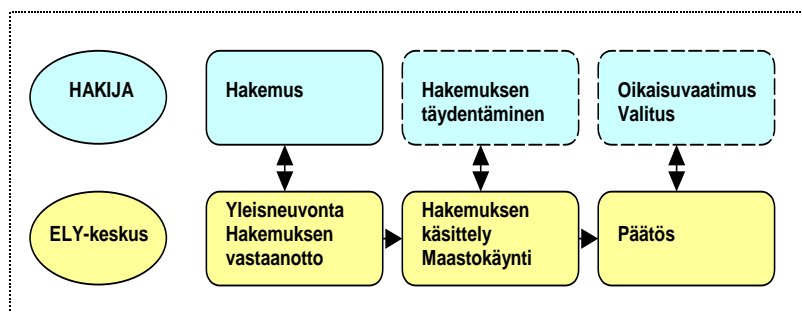
Yksityistieliittymien poistaminen ja korvaavien yhteyksien rakentaminen tehdään lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä mukaisesti. Jos yksityistä tietä sovitaan käytettäväksi maantien kevyen liikenteen väylän osana, sovitaan yksityistien ylläpidosta erikseen. Hankkeissa ei käytetä valtionavustuksia.

Yksityistien muuttuessa maantiekseksi ei sen mahdollisesti tarvittavaan kuntoonpääntöön voida käyttää valtionavustusta. Myöskään maantien muuttuessa yksityistiekseksi ei mahdollisesti tarvittavien muutostoimenpiteiden rahoittamiseen voida käyttää valtionavustusta.

5 Parantamishankkeiden avustusmenettely

Tässä luvussa käydään läpi yksityistielain ja -asetuksen ja muun lainsäädännön säännökset parantamishankkeiden avustusmenettelystä sekä Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) asiasta antamat tarkemmat ohjeet. ELY-keskus perustaa avustushakemuksen käsittelyn ja ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämisen ja hallintokeskus (KEHA-keskus) avustuksen maksamisen näihin säännöksiin ja ohjeisiin.

Kaavio 1. Avustushakemuksen käsittely.

5.1 Avustuksen hakeminen

Parantamisen valtionavustusta voi hakea valtionavustuskelpoisen tien tiekunta. Tien avustuskelpoisuus tarkastetaan ennen hakemuksen muun käsittelyn aloittamista.

Päätös valtionavustuksen hakemisesta täytyy tehdä tiekunnan kokouksessa. Tie-kunnan kokous voi valtuuttaa toimielimen itsenäisesti hoitamaan koko suunnittelu-, avustushakemus- ja toteuttamisprosessin. Huomioitava, että tiekunnan kokouksessa on mainittava tienpitoa kokevat merkittävät asiat (YksTL 61 §), jotta niistä voidaan tehdä päätöksiä. Kokouksessa yleisessä keskustelussa esille tulevista merkittävistä tienpitoa koskevista asioista ei voida päättää samassa kokouksessa, jos ne eivät ole olleet kokouksessa mainittuna. Avustushakemuksen liitteeksi vaadittavasta kokouspöytäkirjaotteesta tulee käydä ilmi tiekunnan päätökset tien perusparantamisesta ja valtionavustuksen hakemisesta sekä mahdolliset muut valtuutukset toimielimelle.

Kuten alaluvussa 1.1 on kuvattu, tiekunta on voinut päättää ja tehdä sopimuksen tienpidosta kunnan kanssa. Tällöin kunnasta on voimassa, mitä valtionavustuksen hakemisesta, maksamisesta ja muutoksenhausta tiekunnan osalta säädetään.

Parantamisavustuksen hakemiselle ei ole erityistä määräaikaa. Suositeltavinta on kuitenkin tehdä hakemus viimeistään kesäkaudella ennen suunniteltua töiden tekemisvuotta. Tarvittaessa maastokäynti tai maastotarkastus voidaan tehdä vielä ennen talvikautta. ELY-keskus voi tällöin tehdä avustuspäätöksen seuraavan vuoden alkupuolella. Avustusrahan puitteissa ELY-keskus voi tehdä päätöksen aikaisemminkin hakemuksen käsittelyn valmistuttua.

Avustushakemus, Yksityisen tien parantamisen valtionavustushakemus -lomake liitteenä, toimitetaan sähköisesti ELY -keskusten yleisen asiointilomakkeen liitteenä Pirkanmaan ELY-keskukseen. Asiointilomake yksityishenkilöille löytyy seuraavista osoitteista:

- www.ely-keskus.fi/liikenne/lomakkeet
- www.suomi.fi.

Sähköisesti toimitettua hakemusta ei tarvitse enää toimittaa postitse.

Hakemuksen voi toimittaa myös postitse osoitteella: Pirkanmaan ELY-keskus, Kirjamo, PL 297, 33101 Tampere.

Aluehallinnon asiointipalvelun sähköistä asiointia kehitetään myös yksityistieavustuksien osalta vuoden 2020 aikana. Asiointipalvelun kautta asiointi voidaan hoitaa ilman erillisiä lomakkeiden toimittamisia. Lisätietoja: www.sahkoinenasiointi.ahtp.fi.

Hakemukseen on aina liitettävä

- rekisteriote ja karttaliite, johon tien vaikutusalueen pysyvä asutus merkitty (Maanmittauslaitos, Ote kiinteistötietojärjestelmästä/yksityistie)
- pöytäkirjanote tiekunnan kokouksesta, jossa avustuksen hakemisesta on päätetty
- suunnitelma-asiakirja (työselitys, suoritepohjainen kustannusarvio, suunnitelma-kartta)
- todistus tai muu tuloste ajantasaisista tiedoista tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä (Digiroad).

Tarvittaessa toimitettavat liitteet:

- aukkolausunto (silta- tai rumpuaukon mitoitukseen liittyvä asiantuntijalausunto)
- muut luvat, suostumukset, lausunnot ja sopimukset tarvittaessa
- tiekunnan säännöt, jos tiekunta on vahvistanut sellaiset itselleen.

Siltasuunnitelmat ja suuremmat kuin A3 olevat liitteet toimitetaan ensisijaisesti sähköisesti, vaihtoehtoisesti paperisena.

Arvonlisävero on tukikelpoinen meno vain, jos se jää hakijan lopulliseksi kustannukseksi. Arvonlisäveroa, johon hakijalla tai sen osakkailla on vähennysoikeus, ei pidetä tukikelpoisena kustannuksena eikä sitä voi sisällyttää kustannusarvioon. Hakemuksessa ilmoitetaan arvonlisävero vain siltä osin kuin se jää hakijan tai sen osakkaiden lopulliseksi kustannukseksi.

Arvonlisäveron hyväksyminen kustannukseksi riippuu siitä, onko yksityistiekunta hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi vai ei. Arviointiin vaikuttaa myös se, toimiiko tiekunnan hallinnoijana tiekunta itse vai onko kysymyksessä yksityistie, jonka hallinnoijana toimii kunta.

Toimintamalli 1: Tiekunta yksityisen tien hallinnoijana:

Mikäli tiekunta ei ole hakeutunut arvonlisävelvolliseksi, tiekunnalla ei ole oikeutta arvonlisäverovähennysten tekemiseen ja näin ollen arvonlisävero on kustannus tiekunnalle. Näin ollen ELY-keskuksen myöntämä avustus tulee määritellä %-osuutena parantamishankkeen arvonlisäverollisesta kokonaiskustannuksesta.

Mikäli tiekunta jostain syystä olisi hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi, tiekunnan kustannukseksi tulee vain arvonlisäveroton kustannus johtuen arvonlisäveron vähentämisoikeudesta.

Toimintamalli 2: Kunta yksityistien hallinnoijana:

Koska kunta tässä toimintamallissa hoitaa parantamishankkeen kokonaisuudessaan, ei sillä ole merkitystä, onko tiekunta hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi vai ei. ELY -keskuksen myöntämä yksityistieavustus tulee määritellä %-osuutena parantamishankkeen arvonlisäverollisesta kustannuksesta.

Suunnitelma hankkeen rahoittamisesta esitetään hakemuslomakkeella.

Tiekunta voi arvioida hankkeensa valtionavustusmahdollisuuksia tässä ohjeessa esitettyjen vaatimusten ja periaatteiden perusteella. ELY-keskus ei tee ennakkopäätöksiä eikä yksityistieasioiden yleisneuvonnassa anneta ennakoarvioita hankkeiden avustusmahdollisuuksista. Liikenteen asiakaspalvelusta puh. 0295 020 603 (ma-pe klo 9–16) saa lisätietoja hankkeiden yleisistä avustamisperiaatteista.

Tiekunnan on hyvä ennen hakemuksen tekemistä olla yhteydessä kuntaan saadaksesen etukäteen arvion hankkeensa kunnanavustusmahdollisuuksista.

Siltojen parantamishankkeissa on lukuisia erityispiirteitä sekä suunnittelussa että toteuttamisessa. Nämä erityispiirteet esitetään kootusti jäljempänä. Myös silta-hankkeita koskevat kuitenkin nämä yleiset menettelytapaohjeet.

Lisätietoja ja tarkempia ohjeita avustuksen hakemisesta saa Liikenteen asiakaspalvelusta, puh. 0295 020 603 (ma-pe klo 9–16).

5.2 Valtionavustuspäätös

Hakemuksen, suunnitelman ja kustannusarvion tarkastukseen liittyy tarvittaessa myös maastokäynti tai maastotarkastus ennen avustuspäätöksen tekemistä.

Suunnitelman ja kustannusarvion tarkastuksessa kiinnitetään huomiota esitettyjen toimenpiteiden oikeaan mitoittamiseen tien kunto ja merkitys huomioon ottaen. Toimenpiteiden ylimitoitus ja ylilaatu karsitaan. Myös hankkeiden mahdolliseen alimitoitukseen kiinnitetään huomiota. Kustannusarviota voidaan korottaa, jotta kaikki tarpeelliset toimenpiteet saadaan kerralla toteutettua. Käytännössä tämä vaatii tiekunnalta täydennyksen avustushakemukseen.

Hakemus edellytetään täydennettäväksi hankkeissa, joissa puuttuvat hankkeen toteuttamisen kannalta keskeiset luvat, päätökset tai suostumukset.

ELY-keskuksen harkinnassa on avustettavien kohteiden valinta ja niiden saaman avustuksen määrä. Avustettavia kohteita ja avustusten suuruutta harkittaessa otetaan huomioon parantamistarve, esitetyt toimenpiteet, valtionavustuksen tarve sekä hankkeiden kiireellisyys ja tärkeys.

Kaavio 2. Hankkeen avustamisen harkinnanvaraisuus. Ennen parantamistarpeen arviointia tarkastetaan avustuskelpoisuus.

Valtionavustuksen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon hankkeen laatu ja laajuus. Pienissä hankkeissa valtionavustukselle ei yleensä ole lain tarkoittamaa tarvetta. Lisäksi niistä aiheutuu suhteettoman paljon hallinnollista työtä hankkeen kokoon ja vaikuttavuuteen nähden. Pienet hankkeet ovat lisäksi enimmäkseen kunnossapitotyyppisiä ja siten lähtökohtaisesti jo avustus-kelvottomia parantamishankkeita.

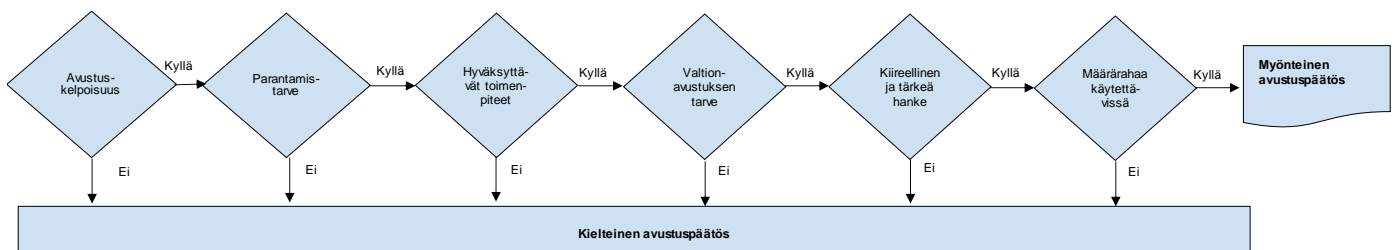
Avustettavien parantamishankkeiden koolla ei ole alarajaa, mutta käytännössä alle 10.000 euron hankkeita avustetaan harvoin.

ELY-keskuksen myönteisessä avustuspäätöksessä hyväksytään ja määrätään

- hankkeen suunnitelma ja kustannusarvio
- avustusprosentti
- avustuksen enimmäismäärä
- maksuerien lukumäärä
- työn toteutusaika
- muut ehdot.

Jos hanke ei täytä avustettaville hankkeille edellä esitettyjä edellytyksiä, tehdään siitä kielteinen avustuspäätös. Kielteinen päätös tehdään, jos

- tie ei täytä avustuskelpoisuusehtoja
- parantamistarvetta ei ole
- parantamistarve johtuu tien kunnossapidon selvästä laiminlyönnistä
- esitetyt toimenpiteet eivät ole hyväksyttäviä
- hanke on pieni tai valtionavustusta ei muutoin katsota tarpeelliseksi
- hanke ei ole kiireellinen ja tärkeä
- avustusmääräraha ei lähivuosinakaan tule riittämään hankkeen avustamiseen.

Jos hankkeella katsotaan olevan seuraavana vuonna tai aivan lähivuosina mahdollisuus tulla avustetuksi, voidaan se kielteistä päätöstä tekemättä ottaa huomioon seuraavien vuosien avustettavista hankkeista päätettäessä. Tällaisissa tapauksissa tiekunnalle ilmoitetaan hakemuksen käsittelyn jatkamisesta. Ilmoitus ei kuitenkaan ole sitova lupaus tulevasta myönteisestä avustuspäätöksestä.

Kiireellisissä hankkeissa (tien tai sillan sortuminen, liikenteen kokonaan estävä rou-tavaurio, ym.) tien avustuskelpoisuus selvitetään ja avustuspäätös tehdään nopeu-tetulla menettelyllä.

Kaikki avustuspäätökset ovat julkisia. Avustuspäätös annetaan tiedoksi asianomai-selle kunnalle. Tehdyt avustuspäätökset julkaistaan jälkikäteen myös ELY-keskus-ten internet-sivulla.

5.3 Avustuksen suuruus

Avustus on yleensä 50 % hankkeen hyväksytyistä ja tukikelpoisista arvonlisäverolli-sista kustannuksista.

Joissakin hankkeissa avustus voi olla suurempi eli 75 %. Tällaisia voivat olla esi-merkiksi:

- siltojen sekä suurempien ja vaativimpien rumpujen uusiminen ja peruskorjaus
- merkittävien ja yllättävien luonnonolosuhteiden aiheuttamien vaurioiden kor-jauskohteet, kuten poikkeuksellisten vesistötulvien aiheuttamien vaurioiden kor-jaustyöt.

Mikäli hankkeeseen sisältyy sekä sillan että tien parantamista, tulee näistä tehdä erilliset hakemukset.

5.4 Avustuksen vastaanottaminen

Tiekunnan on ilmoitettava ELY-keskukselle kirjallisesti 60 päivän kuluessa avustus-päätöksen saamisesta, ottaako se avustuksen vastaan. Mikäli tiekunta ei ilmoita avustuksen vastaanottamisesta määräaikaan mennessä, avustuspäätös raukeaa. Tiekunnan olisi hyvä myös kirjallisesti ilmoittaa ELY-keskukselle, jos tiekunta päät-tää olla vastaanottamatta myönnettyä avustusta.

Tarvittaessa tiekunnan tulee toimittaa ilmoituksen liitteenä pöytäkirjanote hoitokun-nan tai tiekunnan kokouksesta, jossa valtionavustuksen vastaanottamisesta on päätetty, mikäli vastaanottamisesta tai valtuutuksista ei ole jo päätetty avustusha-kemuksen liitteenä olevassa pöytäkirjassa.

Tiekunta voi aloittaa työt lähetettyään avustuksen vastaanottoilmoituksen ELY-kes-kukselle. Lisäksi avustuspäätöksessä nimetyille ELY-keskuksen valvojalle on hyvä ilmoittaa kirjallisesti esimerkiksi sähköpostilla töiden tarkemmasta aloittamisajan-kohdasta.

Avustuksen vastaanottamiseen ja muihin myönteisen avustuspäätöksen jälkeisiin tiekunnan jatkotoimenpiteisiin liittyviä asioita on käsitelty tarkemmin luvussa 8.

5.5 Avustuksen maksaminen

Avustus maksetaan työn edistymisen mukaan avustuspäätöksen mukaisissa erissä. Kutakin avustuserää, myös ennakkoa, on haettava kirjallisesti Yksityistien paranta-misen valtionavustuksen maksatushakemus – lomakkeella avustuspäätöksessä ni-metyltä maksatusasioiden yhteystaholta. Maksajana yksityisteiden valtionavustuk-sissa toimii ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus). (YksTA 4 §).

Ensimmäinen erä voidaan maksaa enakkona töiden aloittamisen jälkeen ilman kuluselvitystä. Jos valtionavustuspäätöksessä avustuseriä on enemmän kuin kaksi, voi ennakkoerän suuruus olla enintään 30 % päätöksen mukaisesta valtionavustuksen määrästä. Jos avustuseriä on enintään kaksi, voi ennakkoerän suuruus olla enintään 50 % valtionavustuksen määrästä.

Seuraavat avustuserät maksetaan avustuspäätöksen mukaisesti maksatushakemuksen liitteenä olevien laskujen perusteella, kun riittävästi kustannuksia on syntynyt. Välimaksatuksia haettaessa tiekunnan tulee toimittaa kopiot saapuneista laskuista ja arvio hankkeen tulevasta kokonaiskustannuksista. Laskujen ei vielä tässä vaiheessa tarvitse olla maksettuina.

Valtionavustuspäätöksen mukaisesta valtionavustuksen enimmäismäärästä voidaan välimaksatuksina maksaa enintään 90 % esitettyjen sekä hyväksyttävien kustannusten perusteella.

Kaikkia avustuspäätöksessä hankkeelle varattuja avustuseriä ei tarvitse käyttää. Tie kunta voi arvioida välimaksatuksen tarvetta sekä avustuserän suuruutta seuraavalla laskukaavalla:

(esitetyt sekä hyväksyttävät laskut) x (avustusprosentti) x 0,9 - (jo maksetut avustukset) = avustuserän suuruus.

Hankkeen valmistuminen ja viimeisen avustuserän maksatushakemuksen toimittaminen avustuspäätöksen mukaisessa määräajassa on tiekunnan vastuulla. Käytettäessä muuta kuin sähköistä asiointia, kuten postia, matkahuoltoa tai muuta vastaavaa palvelua, hakemus tulee lähettää riittävän ajoissa, jotta se saapuu KEHA-keskukselle määräaikaan mennessä. Hakemus tulee vireille vasta, kun hakemus tai tieto sen saapumisesta on toimitettu KEHA-keskukselle. (HaL 17-18 §).

Viimeisen avustuserän hakemuksen toimittamisen yhteydessä tulee antaa selvitys hankkeen toteutuneista kokonaiskustannuksista ja toteutusvaiheista.

Avustusta maksetaan hyväksyttävien, toteutuneiden kustannusten perusteella avustuspäätöksessä esitettyjen avustusprosentin ja avustuksen enimmäismäärän mukaan. Haettujen kustannusten tulee olla hakijan maksamia lopullisia kustannuksia.

Viimeisen avustuserän maksatushakemukseen tulee liittää

- työtilitysten luettelo, jolla selvitetään tositteittain tehdyt työt ja muut kustannukset
- kopiot tiekunnalle osoitetuista laskuista
- kopiot maksukuiteista tai tilioitteista, joista käy ilmi, että kaikki laskut on maksettu tiekunnan tililtä
- tositteet tiemaksuja vastaan tehdyistä töistä (kopiot)
- kirjanpidon raportit (kunta toteuttajana)
- hankkeen loppuraportti, jossa hankkeen toteutus, tärkeät rakennusvaiheet sekä lopputulos ovat selostettu (lisäksi raportin tulee sisältää valokuvat eri rakennusvaiheista, alaluvussa 8.5 esitetään tarkemmin loppuraportin sisältöä).

ELY-keskus ei palauta kopioita tiekunnalle. Tie kunta tulee säilyttää alkuperäinen kirjanpito-aineisto kirjanpitolain mukaisesti.

Kopiot alkuperäisistä tiliositteista on liitettävä hakemukseen myös silloin, kun hankkeen toteuttajana on tiekunnan puolesta joku ulkopuolinen toimija (esimerkiksi metsäkeskus, metsänhoitoyhdistys, metsäpalveluyritys, tiepalveluyritys tai vastaava). Avustuksen saajana voi kuitenkin olla näissä tapauksissa vain tiekunta.

Kunnan ollessa hankkeen toteuttajana riittää, että hakemukseen liitetään kirjanpidon raportit.

Myös hankkeen tukikelpoisissa arvonlisäveroissa tapahtuneet mahdolliset muutokset tulee esittää viimeisen erän maksatushakemuksessa. Arvonlisävero ei ole tukikelpoinen kustannus, jos avustuksen saaja voi arvonlisäverolain säännösten mukaan vähentää liiketoimintaa varten tekemiinsä hankintoihin sisältyvän veron.

Kaikissa selvityksissä on oltava vaaditut allekirjoitukset. Tie-kunta ja sen toimielin vastaavat selvitysten oikeellisuudesta. KEHA-keskuksella on oikeus määrätä tiekunta palauttamaan jo maksettu avustus, jos tiekunta on antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja.

Tarvittavat lomakkeet ovat saatavissa seuraavista osoitteista:

- www.ely-keskus.fi/liikenne/lomakkeet
- www.keha-keskus.fi/yhteystiedot/hae-maksatusta/liikenne
- www.suomi.fi.

Maksatushakemuslomake liitteineen toimitetaan sähköisesti ELY -keskusten yleisen asiointi-lomakkeen liitteenä Pirkanmaan ELY-keskukseen. Asiointilomake yksityishenkilöille löytyy seuraavista osoitteista:

- www.ely-keskus.fi/asioiverkossa
- www.suomi.fi.

Sähköisesti toimitettua hakemusta ei tarvitse enää toimittaa postitse.

Hakemuksen voi toimittaa myös postitse osoitteella: KEHA -keskus, Yksityistiet, PL 136, 33101 Tampere.

Aluehallinnon asiointipalvelun sähköistä asiointia kehitetään myös yksityistieavustuksien osalta vuoden 2020 aikana. Asiointipalvelun kautta asiointi voidaan hoitaa ilman erillisiä lomakkeiden toimittamisia. Lisätietoja: www.sahkoinenasiointi.ahtp.fi.

Tositteesta tai laskusta tulee käydä selville laskutettujen työsuoritusten tai tavaroiden lajit, määrät ja hinnat. Tositteiden asianmukaisuus voidaan varmistaa tiekunnan tilioitteista ja tarvittaessa kirjanpidosta.

Viimeinen avustuserä maksetaan, kun työ on valmis ja hyväksytty. Hyväksymiseen liittyy tarvittaessa hankkeen lopputarkastus maastossa, jossa tarkastetaan, onko suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet tehty. Hankkeen hyväksyminen voi tapahtua maksatushakemuksen ja sen liitteiden perusteella ilman maastossa suoritettavaa hankkeen lopputarkastusta. Tie-kunnan tulee huomioida, että maksatushakemuksen liitteiksi riittävät kopiot tositteista. Tie-kunnan tulee säilyttää alkuperäinen kirjanpitoaineisto kirjanpitolain mukaisesti.

Kohtuulliset suunnittelukustannukset, jotka ovat syntyneet ennen avustuspäätöstä hakemukseen tarvittavan suunnitelman laatimiseksi, voidaan hyväksyä avustuskelpoihin kustannuksiin. Muut työt tai hankinnat, jotka on tehty ennen ELY-keskuksen tekemää avustuspäätöstä, eivät ole avustukseen oikeuttavia, ellei niiden tekemiseen ole saatu ELY-keskuksen hyväksyntää.

Hankkeen hyväksytyssä suunnitelmassa ja kustannusarviossa esitetyistä toimenpiteistä aiheutuneet kustannukset ovat hyväksyttäviä. Pienet työnaikaiset muutokset (esimerkiksi tie-rumpujen tai murskemäärien vähäiset muutokset) kokonaiskustannusarvion puitteissa ovat yleensä hyväksyttäviä. Jos tiekunnan tekemät muutokset tai ylimääräiset toimenpiteet eivät ole tarkoituksenmukaisia, ei niitä hyväksytä avustettavaksi.

Suuremmista muutoksista hankkeen suunnitelmaan, toteutettaviin toimenpiteisiin sekä hankkeen kustannusarvioon on etukäteen sovittava ELY-keskuksen valvojan kanssa, vaikka kokonaiskustannusarvio ei ylittyisikään. Käytännössä tämä vaatii tiekunnalta täydennyksen avustushakemukseen.

Avustuspäätöksessä hyväksytyä kustannusarviota ja avustuksen enimmäismäärää ei voida muuttaa ilman uutta avustushakemusta ja avustuspäätöstä. Kustannusarvion ylittyessä huomattavasti voidaan tiekunnan hyvissä ajoin hankkeen toteutusajan puitteissa tekemän uuden avustushakemuksen perusteella harkinnan mukaan ja määrärahojen puitteissa myöntää lisäavustusta, jos kustannusten ylittymiseen on hyväksyttävä peruste. Pienet kustannusarvion ylitykset jäävät kokonaan tiekunnan vastuulle. Lisäavustusta haetaan Yksityisen tien parantamisen valtionavustuslomakkeella ja uudella kokonaiskustannusarviolla.

Viimeistelyn laadusta mahdollisesti annetut huomautukset ja ohjeet eivät ole esteenä kustannusten hyväksymiselle ja viimeisen avustuserän maksamiselle. Viimeistelystä aikanaan mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia ei kuitenkaan hyväksytä.

5.6 Muutoksenhaku

Tiekunta voi hakea muutosta ELY-keskuksen tekemään avustuspäätökseen ja KEHA-keskuksen tekemään maksatuspäätökseen. Päätöksiin ei saa suoraan hakea muutosta valittamalla, vaan päätöksiin saa hakea oikaisua 30 päivän kuluessa päätökseen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus avustuspäätöksestä tehdään ELY-keskukselle ja maksatuspäätöksestä KEHA-keskukselle. (VAL 34 §, YksTL 88 §).

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä tie tai suurin osa siitä sijaitsee. (YksTL 88 §).

Yksityiskohtaiset muutoksenhakuohjeet ovat päätöksen liitteenä.

6 Tien parantamissuunnitelman laatiminen

Tässä luvussa käydään läpi yksityistielain ja -asetuksen ja muun lainsäädännön säännökset parantamishankkeiden suunnitelmasta ja kustannusarviosta sekä Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) asiasta antamat tarkemmat ohjeet. ELY-keskus perustaa suunnitelman ja kustannusarvion käsittelyn ja arvioinnin näihin säännöksiin ja ohjeisiin. Tiekunnan on avustuksen hakemiseen liittyvää suunnitelmaa laatiessaan noudatettava näitä säännöksiä ja ohjeita.

6.1 Yleistä

Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa, että parantamishanke toteutetaan tarkoituksenmukaisimmalla tavalla mahdollisimman edullisesti ympäristö- ja luonnonarvot huomioon ottaen. Tiekunnan kannattaa aina käyttää ammattitaitoista suunnittelijaa. Tarjolla olevilta suunnittelijoilta kannattaa tiedustella referenssikohteita.

Suuremmissa hankkeissa laaditaan yksityistiesuunnitelma, joka koostuu suunnitelmaselostuksesta, kustannusarviosta, suunnitelmakartoista sekä pituus- ja poikkeileikkauskuvista. Tien rakenteen suunnittelu ja rakennekerrosten mitoitus perustuvat tarvittaessa maaperätutkimuksiin ja kantavuusmittauksiin.

Suunnitteluun voi hankkeen koosta riippumatta sisältyä sellaisia erityispiirteitä, jotka edellyttävät ammattisuunnittelijan käyttämistä ja neuvotteluja ympäristöviranomaisten kanssa. Tällaisia ovat ainakin pohjavesi- ja Natura-alueilla tai niiden läheisyydessä toteutettavaksi ajatellut hankkeet.

Pienemmissä hankkeissa noudatetaan kevennettyä suunnittelumenettelyä. Hankkeesta laaditaan kustannusarvion lisäksi työselitys, josta käyvät ilmi toteutettavat työt, työmäärät ja työmenetelmät. Kohteet esitetään sopivamittakaavaisella kartalla.

6.1.1 Luvat ja lausunnot

Suunnitteluun liittyy aina myös tarvittavien viranomaislupien ja -lausuntojen hankkiminen. Luvat ja lausunnot hankkii joko tiekunta itse tai suunnittelija osana suunnittelutoimeksiantoa.

Suuremmissa silta- ja rumpuhankkeissa ($\varnothing \geq 1000$ mm) tarvitaan yleensä uusi aukokalausunto.

ELY-keskuksen ympäristövastuualueelta saa lausunnon aluehallintoviraston vesilain mukaisen käsittelyn ja luvan tarpeesta vesistöön rakennettaessa mm. silta- ja pengerryshankkeissa.

ELY -keskuksen ympäristövastuualue valvoo luonnonsuojelulain noudattamista. Yksityistie-laissa on erityinen säännös (21 §) teiden tekemisestä ja parantamisesta Natura-alueilla tai niiden lähistöllä.

ELY-keskuksen ympäristövastuualueen lausunto tarvitaan myös pohjavesialueilla toteuttavissa hankkeissa. Ympäristöluvan tarve on selvitettävä käytettäessä kierrätysmateriaaleja esim. betonirouhe, kumirouhe, jne.

Muita mahdollisia lupia ja lausuntoja ovat liittymäluvat maantiehen tai liittymäsuostumukset toiseen yksityistiehen. Joissain tapauksissa liittymäasia saatetaan joutua ratkaisemaan yksityistietoimituksessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen toimenpidelupa tai maisematyölupa saatetaan tarvita kunnan rakennusvalvonta- tai ympäristöviranomaiselta.

Lupien ja lausuntojen hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset voidaan hyväksyä osana hankkeen kustannusarviota.

6.1.2 Yksityistietoimitus ja maanomistajien suostumukset

Jos tietä siirretään tai hankkeessa muutoin tarvitaan lisää tiealuetta, tarvitaan maanmittaus-toimiston pitämä yksityistietoimitus.

Yksityistietoimitus on maksullinen. Maksu määräytyy toimitukseen käytetyn työajan mukaan. Maksu jaetaan osapuolten kesken heidän toimituksesta saamansa hyödyn perusteella. Tie-kunnan ollessa hakijana määrätään toimitusmaksu yleensä tiekunnan maksettavaksi.

Lisätietoja: www.maanmittauslaitos.fi.

Yksityistietoimituksen kustannuksia ei hyväksytä valtionavustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi.

Tien siirtäminen voidaan ELY-keskuksen hyväksymissä kiireellisissä tapauksissa käynnistää ja toteuttaa myös maanomistajien kirjallisilla suostumuksilla. Tällaisissa tapauksissa ELY-keskuksen ympäristövastuualue varmistaa, ettei tien siirtämisellä ole haitallisia ympäristövaikutuksia. Tarvittava yksityistietoimitus voidaan tällaisissa tapauksissa hakea hankkeen toteutuksen aikana.

Tien levittäminen ja pienet oikaisut, jossa tie ei siirry toiseen paikkaan, voidaan toteuttaa maanomistajien kirjallisilla suostumuksilla. Tällaiseen maanomistajan suostumuksella käyttöön otettuun lisäalueeseen syntyy yksityistielain 18 §:n 2 momentin perusteella pysyvä tieoikeus. Myös näissä tapauksissa on suositeltavaa myöhemmin pitää yksityistietoimitus.

6.1.3 Suunnitelmakartat

Yksityistiesuunnitelman yleiskarttana, jolla tien ja hankkeen sijainti esitetään, voidaan käyttää GT-karttaa 1:200 000 tai 1:250 000 tai niiden suurennosta 1:100 000.

Parantamishankkeen kohteiden sijainti voidaan esittää peruskartalla 1:20 000 tai 1:25 000.

Yksityiskohtaista suunnittelua varten tarvitaan tarkempia karttoja. Maanmittaustoimistosta tai kartta-alan yrityksiltä voi esimerkiksi tilata tarvittavan karttatulosteen paperikarttana ja/tai sähköisessä muodossa (esim. pdf- tai rasterikartta).

Hankkeen yleiskartaksi sopii yleensä 1:10 000 kartta. Paaluvälikohtaiset suunnitelmat voidaan tarvittaessa esittää 1:5000 suunnitelmakartoilla.

6.2 Hankkeiden tekninen suunnittelu ja mitoitus

Parantamishankkeiden yksityiskohtaiseen suunnitteluun löytyy ohjeita rakennekerroksen mitoituksen osalta Väyläviraston ohjeesta LO 38/2018 Tierakenteen suunnittelu, joka on saatavissa Väyläviraston internet -sivulta www.vayla.fi.

Lisäksi Suomen Tieyhdistys on Väyläviraston (Liikennevirasto) tuella laatinut ohjejulkaisun Yksitystien parantaminen. Osia siitä on saatavissa suunnittelun ja toteuttamisen avuksi yhdistyksen internet-sivulta www.tieyhdistys.fi.

Liikenneteknisellä suunnittelulla ratkaistaan tien sijainti eli linjaus, tien korkeus ja pituuskaltevuus eli taseus, näkemäalueiden mitoitus, tien leveys, liittymien mitoitus sekä kohtaamis- ja kääntöpaikkojen sijainti ja mitoitus.

Parantamishankkeissa liikenneteknistä suunnittelua tarvitaan mm. teiden siirroissa, mäkien loiventamisessa ja mutkien oikaisuissa, teiden levityksissä, näkemäesteiden poistamisessa sekä liittymien siirroissa.

Yksitystien ajoradan leveys on yleensä 4,5–5,5 metriä. Teillä, joilla on paljon raskasta liikennettä, voi leveys olla 6,0 metriä. Vähäisemmällä pysyvän asutuksen käyttämillä yksityisteillä voi leveydeksi riittää 3,5–4,0 metriä. Kohtaamispaikkojen rakentaminen on mahdollista parantamishankkeen yhteydessä.

Tietä siirrettäessä uusi tielinja on pyrittävä sijoittamaan niin, että tien rakentamiskustannukset jäävät mahdollisimman pieniksi. Kalliot, louhikot, jyrkät mäet ja pehmeiköt on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä kiertämään. Tien linjausta suunniteltaessa on otettava huomioon myös ympäristönäkökohdat.

Yksitysteiden näkemien suunnittelun ja näkemien ylläpidon lähtökohtana on liikenne- ja viestintäministeriön asetus näkemäalueista (25.1.2011). Asetus koskee maanteitä, mutta sitä voidaan soveltaa myös yksityisteillä.

Maantieliittymän paikan siirroissa tarvitaan uusi liittymälupa.

Liittymien ja tasoristeysten näkemäraivaukset voidaan hyväksyä avustettavaksi hankkeen puitteissa.

Kohtaamis- ja kääntöpaikkojen mitoituksessa voidaan soveltaa Metsäteho Oy:n Metsä-tieohjeistoa (www.metsateho.fi).

Hankkeeseen välittömästi liittyvien ja hankkeesta aiheutuvien pysyvien liikenne-merkkien (lähinnä varoitus- ja ohjemerkit) ja liikenteenohjauslaitteiden (esimerkiksi reunapaalut) hankkimista voidaan hankkeen osana avustaa.

Kantavuuden parantamishankkeissa on tärkeää varmistaa oikea ja taloudellinen kantavuuden parantamistapa. Rakennekerrosten mitoitus voidaan pienissä hankkeissa tehdä pelkän historiatiedon ja maastoinventointien perusteella seuraamalla tierakenteen pehmenemistä keväisin tien eri kohdissa. Suuremmissa hankkeissa mitoituksen tulee yleensä perustua pohjatutkimuksiin ja/tai kantavuusmittauksiin.

Tien tavoitekantavuus ja tarkoituksenmukaiset rakennekerrokset arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Jos tiellä on tärkeä asema tieverkossa ja paljon raskasta liikennettä, pidetään useimmiten tavoitekantavuuden arvona 80 MN/m². Kantavuus riittää täydelle 60 t ajoneuvopainolle. Rakennekerrokset suunnitellaan pohjamaan perusteella.

Avustukseen oikeuttava kulutuskerros on tiivistettynä 50 mm, sen ylittävä kulutuskerroksen määrä on tiekunnan omalla kustannusvastuulla. Kulutuskerrosta voidaan avustaa vain muiden toimenpiteiden, esim. tien kantavuuden parantamisen yhteydessä tehtynä. Pelkkää kulutus-kerroksen lisäämistä ei pidetä tien parantamisena.

Pehmeiköillä voidaan tarvita massanvaihto ja/tai geovahvisteita.

6.2.1 Ojien ja rumpujen mitoitus

Pelkkä vähäinen ojitus ja/tai yksittäisten pienten ($\varnothing < 1000$ mm) rumpujen uusiminen on tavanomaista kunnossapitoa, jota ei avusteta tien parantamisena. Kuivatuksen toimivuus on kuitenkin tärkeä tekijä rakenteen kestävyyskannalta. Ojitus ja pienten rumpujen uusiminen voidaan hyväksyä parantamiseksi osana laajempaa kantavuuden ja kuivatusjärjestelmän parantamista. Hankkeet on kuitenkin katsottava tapauskohtaisesti.

Sivuojan pituuskaltevuuden täytyy yleensä olla vähintään 0,4 %. Sisäluiskan kaltevuudeksi suositellaan 1:2. Mikäli luiskakaltevuus on jyrkempi, on vaara reunakantavuuden heikkenemisestä. Jos pohjamaa on routivaa, täytyy ojan syvyyden olla vähintään $h = 25$ cm mitattuna päällysrakenteen alapinnasta.

Tierumpujen tulisi olla vähintään $\varnothing 300$ mm. Alle $\varnothing 400$ mm tierumpuja ei kuitenkaan suositella käytettävän yksityistiellä. Liittymärumpujenkin minimikooksi suositellaan $\varnothing 300$ mm. Liittymärumpujen hankkimista ei avusteta, koska ne ovat liittymäjän vastuulla. Tien siirtämistapauksissa voi esiintyä tilanteita, joissa tiekunta on velvollinen rakentamaan uudet liittymä-rummut vastaamaan entistä tilannetta. Liittymärumpujen asennustyö parantamishankkeen osana voidaan hyväksyä.

6.3 Hyväksyttävät kustannukset, kustannusarvio ja työselitys

Valtionavustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi hyväksytään hankkeen suunnittelusta, parantamistöiden toteuttamisesta ja töiden valvonnasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Hankkeesta laaditaan aina suoritepohjainen kustannusarvio, josta käyvät ilmi arvonlisäverollisina tai arvonlisäveron osuus selvästi eriteltynä

- suunnittelu- ja valvontakustannukset
- tehtävät työt työlajeittain selitettynä
- suoritelmäärät ja suoriteyksiköt
- yksikköhinnat ja kokonaishinnat.

Kustannusarvion laadinnassa on suositeltavaa käyttää ELY-keskuksen internet-sivuilta löytyvää Yksitystien parantamishankkeen kustannusarvio -lomaketta. Lomakkeella on esitetty esimerkki suoritepohjaisen kustannusarvion laatimisesta.

Yksityistien parantamishankkeen suoritepohjainen kustannusarvio -lomake ja kustannusarvio-esimerkki ovat tämän ohjeen liitteenä 1 ja 2.

Pienemmissä hankkeissa tarvittavat selitykset voidaan sisällyttää kustannusarviolomakkeeseen. Suuremmista hankkeista laaditaan kustannusarvion lisäksi erillinen työkohtainen työselitys laatuvaatimuksiin.

6.3.1 Suunnittelu-, kilpailuttamis- ja valvontakustannukset

Normaalit yksityistien parantamishankkeen suunnittelu- ja valvontakulut ovat yhteensä enintään 5–10 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Siltahankkeissa suunnittelu- ja valvontakulujen osuus voi olla suurempikin. Suoritepohjaisessa kustannusarviossa tulee olla riittävä erittely myös suunnittelu- ja valvontakulujen muodostumisesta.

Mikäli em. kulut ovat enemmän kuin 10 %, pitää syitä niihin tarkastella tarkemmin. Tiekunnalta voidaan tarvittaessa pyytää yksityiskohtainen selvitys suunnittelu- ja valvontakustannuksista.

Valvontakuluja hyväksytään vain hankkeelle ilmoitetun valvojan ja/tai mahdollisen turvallisuuskoordinaattorin osalta.

Hankkeen kilpailuttamisesta aiheutuneet kohtuulliset asiantuntijapalkkiot ovat hyväksyttäviä. Usein kilpailuttaminen tai siinä avustaminen sisältyy suunnittelun ja valvonnan käsittävään kokonaissopimukseen, jolloin kustannuksia arvioidaan edellä esitetyllä tavalla osuutena hankkeen kokonaiskustannuksista.

Tarpeellisista pohjatutkimuksista ja kantavuusmittauksista ja niiden analysoinnista aiheutuneet kustannukset ovat hyväksyttäviä.

Tarvittavista luvista ja lausunnoista aiheutuneet kustannukset ovat hyväksyttäviä.

6.3.2 Muut kulut

Tiekunnan hallintokuluja ei hyväksytä valtioavustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi. Tiekunnan ja sen hoitokunnan kokous- ja matkakulut eivät ole avustuskelpoisia kuten eivät myöskään hankkeen taloushallinnosta aiheutuneet kulut.

Toimitus- ja/tai yksiköintikustannukset eivät ole avustuskelpoisia. Siten myöskään tiekunnan perustamisesta tai tienosien liittämistä tiekunnan tiehen aiheutuvat kustannukset (tieosakkaiden kokoukset, toimitukset, tieyksiköinti, jne.) eivät ole avustuskelpoisia.

Tiekunnan maksettavaksi määrättyjä tai sovittuja maapohja- ja muita korvauksia ei avusteta.

Talkootyö on tieosakkaiden omaa työtä. Talkootyö on vastikkeetta tehtyä työtä, josta ei synny avustuskelpoisia kustannuksia. Tällaisen talkootyön määrän seuraminen on tiekunnan sisäinen asia. Talkoovakuutuksesta aiheutuneet kustannukset voidaan hyväksyä.

Jos työ tehdään tieosakkaiden omana työnä tiemaksuja vastaan, on kyseessä vastikkeellinen työ. Tällaiset työt ja kustannukset ovat avustuskelpoisia kustannuksia.

Hyväksyttävä arvo on henkilötyön osalta 10 euroa työntekijätunnilta. Jos työ tehdään käyttäen traktoria tai muuta vastaavaa työkonetta, työkoneen käyttämisen arvoksi luetaan henkilötyön lisäksi 20 euroa tunnilta. Henkilötyö + konetyö on siis yhteensä 30 euroa tunnilta.

Sekä tiekunnan että tieosakkaan tulee huomioida, että työ tiemaksuja vastaan on tekijälleen verollista tuloa. Tiekunnan tulee huolehtia tulorekisteriin tehtävistä ilmoituksista. Lisätietoja Verohallinnon internet-sivuilta www.vero.fi/tulorekisteri.

Maksatushakemuksessa on tällaisesta työstä esitettävä tositate, josta käy ilmi

- tieosakkaan nimi
- työn tekemisen päivämäärät
- tehdyn työn kuvaus
- työmäärä
- yksikköhinta (em. hyväksyttävään arvoon saakka)
- yhteishinta
- mahdollinen arvonlisäveron osuus
- kuitattujen tiemaksujen määrä.

7 Siltahankkeen suunnittelun erityispiirteet

Tässä luvussa käydään läpi yksityistielain ja -asetuksen ja muun lainsäädännön säännökset siltahankkeiden suunnitelmasta ja kustannusarviosta sekä Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) että Väyläviraston asiasta antamat tarkemmat ohjeet. ELY-keskus perustaa siltasuunnitelman ja kustannusarvion käsittelyn ja arvioinnin näihin säännöksiin ja ohjeisiin. Tiekunnan on avustuksen hakemiseen liittyvää suunnitelmaa laatiessaan noudatettava näitä säännöksiä ja ohjeita.

7.1 Yleistä

Sillat ovat liikenteelliseltä merkitykseltään, arvoltaan ja teknisiltä ratkaisuiltaan tärkeä ja vaativa osa yksityisteitä ja yksityistienpitoa. Niiden tarkastuksista, kunnossapidosta ja parantamisesta löytyy ohjeita internet-osoitteesta www.vayla.fi.

Tiekunnalle ja sen toimielimelle on yksityistielaisissa asetettu velvollisuus seurata sillan kuntoa ja kantavuutta ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin sillan korjaamiseksi tai painorajoitusten asettamiseksi. Tiekunnan ja erityisesti sen toimielimen on huolehdittava siltojen asianmukaisesta tarkastamisesta ja kunnossapidosta.

Valtionavustusta voidaan myöntää siltojen uusimiseen ja vaurioitumisen estämiseen.

Tällaisia hankkeita voivat olla:

- koko sillan uusiminen
- sillan korvaaminen putkisillalla tai rummulla
- siltarakenteiden uusiminen ja korjaaminen.

Vesistöjen ylitysrakenteiden korjaushankkeissa tai uusimisessa tiekunnan tulee huomioida ympäristöasiat, erityisesti vaelluskalojen kulkureitit.

Siltojen tavanomaiseen kunnossapitoon ja aivan pieniin korjaustöihin ei pääsääntöisesti myönnetä valtionavustusta.

Valtionavustuksen hakemiseen, hakemuksen käsittelyyn ja päätöksentekoon sekä avustuksen maksamiseen liittyvät toimet ja määräajat ovat pääasiassa samat kuin edellä tiehankkeiden osalta on esitetty. Tiekunnan tulee kuitenkin siltahankkeen valmisteluvaiheessa aina ensin olla yhteydessä ELY-keskukseen.

Vesistösillan korjaustyö saattaa vaatia vesilain mukaisen luvan, koska silta voi häiritä vesiliikennettä, aiheuttaa padotusta, vaikeuttaa uoman perkausta taikka muuttaa pohjaveden tasoa.

ELY-keskuksen ympäristövastuualueelta saa tiedon, onko tarpeellista hakea vesilain mukainen lupa aluehallintovirastosta. Vesilain mukainen lupa on aina haettava sillan tekemiseen yleisen kulku- tai uittoväylän yli. Lausunnot ja luvat ovat maksullisia. Lupakäsittelyyn aluehallintovirastossa on syytä varata tavanomaisissa tapauksissa vähintään 6 kuukautta.

Siltahankkeissa saatetaan tarvita myös maankäyttö- ja rakennuslain mukainen toimenpidelupa kunnan rakennustarkastusviranomaiselta. Lupa on maksullinen.

Siltahankkeista tarvitaan aina silta-asiantuntijan laatima suunnitelma valtionavustushakemuksen liitteeksi. Sillan suunnittelijalla tulee olla riittävä koulutus ja kokemusta vastaavien rakenteiden suunnittelusta. Kokeneen suunnittelijan käyttö luo edellytykset turvallisen ja kustannus-, ulkonäkö- ym. vaatimukset parhaiten täyttävän siltaratkaisun löytämiselle. Kokeneita suunnittelutoimistoja on lueteltu mm. Väyläviraston internet-sivulla www.vayla.fi.

Suunnittelusopimus on syytä tehdä kirjallisena esimerkiksi Konsulttitoiminnan yleisiä sopimusehtoja (KSE 2013) noudattaen. Opastusta suunnitelman hankkimiseen voi saada esimerkiksi ELY-keskuksen siltainsinööritä.

Siltahankkeiden osalta noudatetaan menettelyä, jossa tiekunnan tulee tilata suunnitelmat riittävän kokemuksen ja pätevyyden omaavalta suunnittelijalta. Tarkemat vaatimukset löytyvät Väyläviraston ohjeluettelon tienpidon teknisistä ohjeista (Sillansuunnittelijan pätevyys).

Tiekunnan vastuulla on myös tarkastuttaa suunnitelmat. Siltasuunnitelmien tarkastamisprosessi on kuvattu tarkemmin Väyläviraston ohjeessa Taitorakenteiden rakennussuunnitelmien tarkastusohje (LO 30/2014).

Edellä mainitun ohjeen (LO 30/2014) mukaan tiekunta tarkastuttaa suunnitelmat eli toimii ohjeen tarkoittamana tarkastuksen tilaajana. Suunnitelman tarkastajalla tulee olla riittävä kokemus ja pätevyys ohjeen alaluvun 2.5.2 mukaisesti. Suunnitelman hyväksyntä tehdään ohjeen alaluvussa 2.2 kuvatun prosessin mukaisesti. Kohteen tarkastuksen taso tulee tehdä ohjeen alaluvun 2.6.2 taulukoiden luokituksen mukaisesti.

Hakemus tarvittavine liitteineen, sisältäen tarkastetut suunnitelmat, lähetetään ELY-keskukseen hyväksyttäväksi.

Väyläviraston internet-sivulta www.vayla.fi löytyy runsaasti yleistä siltatietoa ja tietoa yksityistiesilloista.

7.2 Alustava suunnittelu

Ennen ryhtymistä alustavan suunnittelun tekemiseen tiekunnan tulee olla yhteydessä ELY-keskukseen, jotta voidaan varmistua hankkeen avustuskelpoisuudesta ja teknisten ratkaisujen tarkoituksenmukaisuudesta.

Alustavassa suunnitteluvaiheessa selvitetään sillan lopullinen paikka sekä sellainen siltaratkaisu, joka täyttää tekniset, taloudelliset ja ympäristöön sopeutumisen vaatimukset. Alustavalla suunnitelmalla haetaan mahdollisesti tarvittavia vesi- ja rakennuslain mukaisia lupia.

Alustavan suunnittelun lähtötietoina ovat siltapaikkaa koskevat tiedot, joita hankitaan mm. mittauksin ja maaperätutkimuksin. Sillan pituutta, siltatyyppejä ja jänne- mittoja valittaessa erilaisia ratkaisuja vertaillaan käyttäen apuna luonnospiirustuksia ja kustannusvertailuja.

Sillan pituuteen ja jännejakoon vaikuttavina tekijöinä otetaan huomioon veneliikenteen lisäksi veden vaihtuminen, pohjasuhteet, pengerkustannukset ja maisemalliset tekijät.

Sillan perustamistapa valitaan perustamistapaselvitykseen pohjautuvien teknisten ja taloudellisten vaihtoehtovertailujen perusteella.

Valitusta siltaratkaisusta tehdään alustava yleispiirustus ja alustava kustannusarvio sekä laaditaan ratkaisua perusteleva suunnitelmaselostus.

Pienissä ja helppoissa siltakohteissa, jotka eivät tarvitse aluehallintoviraston lupaa, voidaan tyyppivertailun jälkeen valitusta siltaratkaisusta laatia suoraan lopullinen suunnitelma.

7.3 Rakennussuunnitelma

Rakentamista ja valtionavustuksen hakemista varten laaditaan rakennussuunnitelma.

Siltasuunnitelmat laaditaan niin, että sillasta saadaan vaaditut kuormat kantava ja pitkäikäinen sekä kohtuulliset esteettiset vaatimukset täyttävä.

Yksityisteiden siltojen mitoitus perustuu Väyläviraston (Liikenneviraston ohjeita) ohjeeseen Eurokoodin soveltamisohje, Siltojen kuormat ja suunnitteluperusteet – NCC1 (LO 24/2017), mikä varmistaa, että normaalisti sallitut liikennekuormat voivat käyttää siltaa ilman painorajoitusta. Mitoitusta varten tehdään tarvittavat pohjatutkimukset ja hankitaan perustamistapalausunto.

Sillan leveyden tulee yleensä olla vähintään 6 m; tämä leveys vaaditaan aina, jos tie myöhemmin luovutetaan maantiekseksi. Yksikaistaisella, kohtaamispaikoilla varustetuilla teillä silta voi olla kapeampikin, ei kuitenkaan alle 4 m.

Suunnitelmaan kuuluvat

- yleispiirustus
- rakennepiirustukset
- suunnitelmaan liittyvät muut piirustukset
- kustannusarvio
- siltakohtainen työselitys tai laatuvaatimukset tarvittaessa
- perustamistapalausunto.

Väylävirastolla on valmiita rakennesuunnitelmia, ns. tyyppi- ja rakentamisohjeita mm. teräsputkisilloja varten Teräsputkisillat, Suunnitteluohje (LO 10/2014) ja Teräsputkisiltojen toteutusohje (LO 5/2016). Niitä voidaan käyttää myös yksityisteiden siltojen rakentamiseen. Näiden tyyppisiltojen rakennepiirustuksina käytetään hyväksytyjä tyyppi- ja rakentamisohjeita tyyppisiltajärjestelmien joko sellaisenaan tai täydentämällä ne siltakohtaisiksi piirustuksiksi.

7.4 Kustannusarvio ja työselitys

Kustannusarvio laaditaan ainemenekkien ja vastaavien yksikköhintojen perusteella. Tässä voidaan soveltaa Väyläviraston ohjeita Siltojen määräluettelo ja Sillan kustannusarvio.

Suunnitelmissa on sopivinta viitata InfraRYL-julkaisun osaan 3 Sillat ja rakennus-
tekniset osat.

Jos katsotaan, etteivät nämä ohjeet riitä, laaditaan lisäksi siltakohtaiset laatuvaati-
mukset. Niissä esitetään sellaiset vaatimukset, jotka poikkeavat yleisistä laatuvaati-
muksista tahi täydentävät niitä. Siltakohtaisten laatuvaatimusten sijasta voidaan
laatia siltakohtainen työselitys.

Tavanomaisissa kohteissa siltakohtaisia laatuvaatimuksia ei yleensä laadita, jolloin
laatuvaatimusasiat esitetään siltapiirustuksissa.

7.5 Suunnitelman kokoaminen ja hyväksyttäminen

Suunnitelmaan kuuluvat, tarkastetut, päivätyt ja allekirjoitetut asiakirjat kootaan
viranomaiskäsitteilyä varten selkeästi jäsennellyksi kokonaisuudeksi yhteen kansi-
oon.

Siltasuunnitelman alkuun tulee sisällysluettelo. Siinä mainitaan siltasuunnitelmaan
kuuluvat asiakirjat ja piirustukset, liitteenä olevat piirustukset sekä sillan rakenta-
miseen vaikuttavat yksityistiesuunnitelman muiden osien piirustusten numerot.

Suunnitelma lähetetään ELY-keskukseen hyväksyttäväksi. ELY-keskus hankkii tar-
vittaessa Väyläviraston silta-asiantuntijoiden lausunnon. Teknisen hyväksymisen
jälkeen voidaan päättää avustuksen myöntämisestä.

8 Parantamishankkeen toteuttaminen

Tässä luvussa käydään läpi yksityistielain ja -asetuksen ja muun lainsäädännön säännökset parantamishankkeiden toteuttamisesta sekä Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) asiasta antamat tarkemmat ohjeet. ELY-keskus perustaa hankkeen toteuttamisen valvonnan näihin säännöksiin ja ohjeisiin. Tiekunnan on noudatettava avustettavassa hankkeessa näitä säännöksiä ja ohjeita.

8.1 Yleistä

Tiekunta voi itse valita työn toteuttamistavan. Työ voidaan tehdä kokonaan tai osittain omana työnä tai teettää kokonais- tai osaurakalla.

Tiekunnan on ilmoitettava ELY-keskukselle kirjallisesti 60 päivän kuluessa avustuspäätöksen saamisesta, ottaako se avustuksen vastaan. Vastaanottoilmoituksessa ilmoitetaan lisäksi tiekunnan tilinumero sekä tiekunnan nimeämän valvojan nimi ja puhelinnumero.

Ilmoituksen allekirjoittaa joko toimitsijamies, hoitokunnan puheenjohtaja tai kaksi sen jäsentä taikka tiekunnan säännöissä päätetyt henkilöt. Tarvittaessa tiekunnan tulee toimittaa ilmoituksen liitteenä pöytäkirjanote hoitokunnan tai tiekunnan kokouksesta, jossa valtionavustuksen vastaanottamisesta on päätetty, mikäli vastaanottamisesta tai valtuutuksista ei ole jo päätetty avustushakemuksen liitteenä olevassa pöytäkirjassa. Lisäksi mikäli tiekunnan nimeämä valvoja on joku muu kuin ilmoituksen allekirjoittaja, tulee valvojan allekirjoittaa valvojan tiedot.

Tiekunnan on ilmoitettava ELY-keskukselle, jos tiekunnan päätös tehdyn valituksen takia muuttuu tai jos hankkeen toteutus ja valmistuminen valituksen käsittelyn takia viivästyy avustuspäätöksessä määrätystä valmistumisajankohdasta.

Tiekunta voi aloittaa työt lähetettyään avustuksen vastaanottoilmoituksen ELY-keskukselle. Lisäksi avustuspäätöksessä nimetyille ELY-keskuksen valvojalle on hyvä ilmoittaa kirjallisesti esimerkiksi sähköpostilla töiden tarkemmasta aloittamisajankohdasta.

Tiekunnan on huolehdittava, että hanke valmistuu ja kustannukset syntyvät päätöksen voimassaoloaikana. Suunnitelmiin mahdollisesti tulevista muutoksista on sovitettava ELY-keskuksen nimeämän valvojan kanssa etukäteen, muussa tapauksessa oikeus avustukseen voidaan näiltä osin menettää.

Tiekunta voi antaa hankkeen toteuttamisen jonkun ulkopuolisen tahon (esimerkiksi metsä-keskus, metsänhoitoyhdistys, metsäpalveluyritys, tiepalveluyritys tai vastaava) tehtäväksi. Tämän on tiekunnan ohella noudatettava ELY-keskuksen päätöksessä annettuja työn toteuttamiseen ja kilpailuttamiseen liittyviä ehtoja ja ohjeita. Avustuksen saajana voi kuitenkin olla näissä tapauksissa vain tiekunta. Mikäli tiekunta on tehnyt kunnan kanssa sopimuksen tienpidosta (tien parantaminen), voidaan avustus maksaa kunnalle.

Avustus maksetaan avustuspäätöksen mukaisissa erissä. Avustuksen maksamiseen liittyviä asioita on käsitelty edellä alaluvussa 5.5.

8.2 Kilpailuttaminen

Tiekunta on hankintalain mukainen julkinen hankintayksikkö, jos valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön hankkeeseen myöntämän tuen määrä on yhteensä yli puolet hankinnan arvosta. Tiekunnan tulee tällöin hankinnoissaan ja urakoita teettäessään noudattaa hankintasäännöksiä.

Julkisista hankinnoista saa lisätietoja ja ohjeita osoitteesta: www.hankinnat.fi.

Hankintalakia sovelletaan kansalliset kynnysarvot ja EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Nämä kynnysarvot ylittävät hankinnat täytyy kilpailuttaa hankintalain menettelysäännösten mukaisesti. Yksityisteillä kysymykseen tulevat käytännössä vain kansalliset kynnysarvot:

- tavara- ja palveluhankinnat 60 000 euroa (alv 0 %)
- rakennusurakat 150 000 euroa (alv 0 %).

Kansallisen kynnysarvon ylittävästä hankinnasta on tehtävä hankintailmoitus työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämään sähköiseen ilmoituskanavaan, HILMA:aan. Ilmoittaminen on maksutonta. HILMA:sta ja sen käyttämisestä saa lisätietoja osoitteesta www.hankintailmoitukset.fi.

Hankintaa ei saa jakaa eriin tai osittaa hankintalain soveltamisen välttämiseksi. Tämä ei kuitenkaan estä hankinnan jakamista eriin tapauksissa, joissa kunkin erän hankinta toteutetaan lain menettelytapojen mukaisesti.

Jos esimerkiksi urakan materiaalit ja työ hankintaan erikseen, molempien erien hankinnassa on kiinnitettävä huomiota kynnysarvojen ylittymiseen. Materiaalien hankinnassa noudatetaan tavarahankintojen kynnysarvoa ja rakennustyön hankinnassa rakennusurakan kynnysarvoa.

Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien vastaavien osien ennakoitu kokonaisarvo on otettava huomioon hankintasopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa. Jos osien yhteenlaskettu arvo ylittää hankintalain 25 §:ssä tarkoitetun kansallisen kynnysarvon (tai 26 §:ssä tarkoitetun EU-kynnysarvon), jokaisen osan hankinnassa on noudatettava kyseisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja koskevia säännöksiä. (JulkHankL 27 §).

Jos rakennusurakkaan kuuluvien osurakoiden yhteenlaskettu arvo on yli 150 000 euroa, on kaikki osurakat kilpailutettava lain säännösten mukaisesti edellyttäen siis, että tiekunta saa avustusta yli puolet hankinnan arvosta.

Tavarahankintojen osalta ennakoidun arvon laskennassa on otettava huomioon samanlaisten tavaroiden ennakoitu yhteisarvo. Samanlaisilla tavaroilla tarkoitetaan sellaisia tuoteryhmiä, jotka muodostavat luonnollisen hankintakokonaisuuden.

Jos tavarahankintojen yhteenlaskettu arvo on yli 60 000 euroa, on kaikki luonnollisen hankintakokonaisuuden muodostavat tavarahankinnat kilpailutettava lain säännösten mukaisesti edellyttäen siis, että tiekunta saa avustusta yli puolet hankinnan arvosta.

Esimerkiksi murskeet, rummut ja liikennemerkkit eivät ole samanlaisia tavaroita eivätkä ne muodosta luonnollista hankintakokonaisuutta. Tällaisten alle 60 000 euron tavaroiden hankintaan ei tarvitse soveltaa hankintalain säännöksiä, vaikka niiden yhteissumma ylittäisi 60 000 euroa.

Hankintalaissa ei ole enää säännöksiä kansallisista hankintamenettelyistä, vaan kansallisiin hankintoihin sovelletaan yleisiä hankintaoikeudellisia periaatteita (tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu, avoimuus ja suhteellisuus). Tiekunnalla on laaja harkintavalta sen suhteen, minkälaista menettelyä se haluaa käyttää kansallisen hankinnan kilpailuttamisessa. Tiekunta voi halutessaan käyttää samanlaisia menettelyjä kuin EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, mukauttaa niitä tai se voi käyttää vuoden 2007 hankintalain mukaisia kansallisia menettelyjä (avoin ja rajoitettu menettely). Tiekunta voi käyttää myös sellaista menettelyä, jonka se on itse määritellyt.

Jos hankinnan arvo ei ylitä kansallista kynnysarvoa, hankintalaki ei tule sovellettavaksi. Tiekunta voi vapaasti valita urakan teettämistavan, mutta vapaamuotoinen kilpailuttaminen on tällöinkin kustannussäästösyistä syytä tehdä. Pienimmissäkään parantamishankkeissakin olisi hyvä pyytää tarjouksia vähintään 3-5 urakoitsijalta.

Yksityiskohtaisempi kilpailuttamisohje on tämän ohjeen liitteenä 3.

8.3 Tarjouspyynnöt ja urakkasopimukset

Hankintoja tehtäessä ja urakalla teetettäessä on tiekunnan syytä hankinnan koosta riippumatta aina käyttää kirjallisia tarjouspyyntöjä ja sopimuksia. Tässä alaluvussa keskitytään kuitenkin hankintoihin, joissa tulee sovellettavaksi julkisista hankinnoista annettu laki (1397/2016). Yksityiskohtaisempi kilpailuttamisohje on tämän ohjeen liitteenä 3.

Tarjouspyyntö tehdään HILMA-järjestelmän kautta. Hankintalain 102 § mukaan hankintailmoituksessa on oltava ainakin seuraavat tiedot:

1. hankintayksikön virallinen nimi ja yhteystiedot
2. hankintayksikön luonne
3. hankintayksikön hankinnalle antama nimi ja hankinnan kuvaus
4. hintahaarukka tai ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa taikka tieto siitä, onko hankinnan ennakoitu arvo vähintään 25 §:ssä tarkoitetun kynnysarvon suuruinen
5. hankintalaji
6. hankintamenettelyn kuvaus
7. kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste
8. tieto siitä, hyväksytäänkö osatarjoukset tai vaihtoehtoiset tarjoukset
9. hankinnan kokoon ja laatuun nähden kohtuullinen määräaika, johon mennessä tarjoukset tai osallistumishakemukset on viimeistään toimitettava hankintayksikölle.

Tarjouspyyntöön liitetään hankkeen suunnitelmasta työselitys ja suoritepohjainen kustannusarvio ilman kustannustietoja.

Tarjoajalta voidaan edellyttää verovelka- ja eläkemaksutodistuksien liittämistä tarjoukseen. Tarjoajan arvonlisäverovelvollisuus ja rekisteröinti ennakkoperintärekisteriin voidaan tarkastaa osoitteesta www.ytj.fi.

Tarjousten avaamisesta ja vertailusta on hyvä laatia pöytäkirja, johon merkitään saadut tarjoukset, tarjousten arviointi ja mahdollinen hylkääminen, tarjoajien mahdollinen sulkeminen tarjouskilpailusta sekä tarjousvertailu.

Tarjouskilpailun ratkaisu ja perusteet ilmoitetaan kaikille osallistuneille kirjallisella hankinta-päätöksellä. Mukaan liitetään valitusosoitus ja oikaisuohje.

Hankintalain mukaisessa hankinnassa tarjouskilpailuun osallistuneilla on 14 päivän kuluessa hankintapäätöksen tiedoksisaannista mahdollisuus vaatia hankinta-oikaisua ja/tai saattaa asia valituksella markkinaoikeuden ratkaistavaksi.

Hankintapäätös annetaan ensisijaisesti tiedoksi sähköpostilla, jolloin vastaanottajan katsotaan saavan tiedon päätöksestä sähköpostin lähettämispäivänä. Jos päätöksen sähköinen tiedoksianto ei ole mahdollinen, päätös voidaan edelleen antaa tiedoksi myös tavallisena kirjeenä. Tällöin vastaanottajan katsotaan saavan tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä.

Jos hankintapäätöksestä ei haeta muutosta, niin se lainvoimaistuu. Hankintasopimus tehdään tämän muutoksenhakuajan jälkeen voittaneen urakoitsijan tai tavarantoimittajan kanssa.

Maarakennusurakoissa noudatetaan yleensä Rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja, YSE 1998. Sopimusehdot saa RT -korttina Rakennustieto Oy:stä, www.rakennustieto.fi. Lisätietoa löytyy myös Kuntaliiton sivuilta, www.kuntaliitto.fi.

Muitten hankintojen osalta puhutaan ns. pienhankinnoista. Ne voidaan tehdä vapaasti, mutta valtionavustuksella tuetussa toiminnassa lähtökohtana on kohtuullisen hinnan hakeminen. Pienhankintoihinkin sovelletaan eräitä hankintalain säännöksiä kuten 3 §:ssä mainittuja hankintaperiaatteita (tasapuolisuus, syrjimättömyys, avoimuus, suhteellisuus) ja 135 §:ssä mainittu hankinta-oikaisun käyttö.

8.4 Valvonta

Tiekunta nimeää hankkeeseen urakoitsijasta riippumattoman oman työn työnjohtajan ja/tai urakan valvojan. Valvojan nimi ilmoitetaan ELY-keskukselle. Valvojan valintaan tiekunnan kannattaa kiinnittää huomiota. Pienemmissä hankkeissa valvojaksi voi riittää teknistä asiantuntemusta omaava hoitokunnan puheenjohtaja tai toimitsijamies. Suuremmissa hankkeissa tarvitaan parantamishankkeisiin perehtynyt ammattivalvoja.

Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta (VNA 205/2009) koskee myös yksityistiehankkeita. Tiekuunnan on nimettävä pätevä turvallisuuskoordinaattori jokaiseen hankkeeseen, jossa toteuttajana toimii useampia yrityksiä. Yleensä turvallisuuskoordinaattoriksi nimetään hankkeen valvoja.

Turvallisuuskoordinaattoria ei siis hankkeen koosta ja hanketyypistä huolimatta nimitä hankkeisiin, jotka toteuttaa yksi yritys tai tiekunta itse.

Lisätietoja työturvallisuusasioista löytyy aluehallintovirastojen nettisivulta www.avi.fi.

Tiekunnan valvoja huolehtii siitä, että hanke toteutetaan asianmukaisesti ja hyvää rakentamistapaa noudattaen rakennuttajan eli tiekunnan edun mukaisesti. Valvoja toimii yhteistyössä urakoitsijan vastaavan työnjohtajan kanssa. Vastuu kilpailuttamisesta, urakoitsijan valinnasta sekä töiden toteuttamisesta ja yleensä hankkeen onnistumisesta on tiekunnalla ja sen valitsemalla valvojalla.

ELY -keskuksen valvonta hankkeen toteuttamisen aikana liittyy ainoastaan valtionavustuspäätöksen sekä hyväksytyyn suunnitelmaan ja kustannusarvion noudattamiseen.

8.4.1 Tiekunnan valvojan tehtävät

Parantamishankkeen valvontaan kuuluvat seuraavat tehtävät. Kaikissa hankkeissa ei ole kaikkia esitettyjä valvontatehtäviä eikä listaus ole kaiken kattava. Osa tehtävistä on voitu urakkasopimuksessa sopia urakoitsijan vastuulle. Luettelo voidaan kuitenkin käyttää tiekunnan sisäisessä päätöksenteossa ja mahdollisen valvontasopimuksen tekemisessä.

Yleistoimenpiteet:

- työhön tarvittavien lupien ja asiantuntijalausuntojen (mm. kaapelinäytöt) varmistaminen
- suunnitelmien ja piirustusten tarkastaminen ja ylläpito
- tavarantoimittajien asennus- ja käyttöohjeiden noudattamisen varmistaminen
- sopimusasiakirjojen noudattamisen valvonta
- työmaakokousten ja viranomaiskatselmusten järjestäminen tarvittaessa
- erityistöiden valvojien ja urakoitsijoiden pätevyyksien varmistaminen
- työmaan ja sen ympäristön yleisen turvallisuuden ja työturvallisuuden seuranta (turvallisuuskoordinaattori tarvittaessa)
- työmaan järjestyksen ja siisteyden seuranta
- ympäristövaikutusten seuranta.
- Hankkeen edistymisen ja töiden laadun valvonta:
- urakka-aikataulujen tarkastaminen ja aikataulujen noudattamisen valvonta
- työvaiheiden tekemisen oikean järjestyksen seuraaminen
- työmenetelmien seuraaminen ja hyvän rakentamistavan varmistaminen
- maa-ainesmateriaalien laadun varmistaminen
- määrien mittaaminen tai mittauttaminen
- muiden materiaalien ja tarvikkeiden tarkastaminen ja mahdollisten erityisvaatimusten varmistaminen
- piiloon jäävien rakenteiden tarkastaminen ennen peittämistä
- suunnitelmassa esitettyjen maaperäolosuhteiden todenmukaisuuden varmentaminen
- vakuuksien ja vakuutusten sopimuksenmukaisuuden varmistaminen
- lisä- ja muutostöiden tarjousten tarkastaminen
- työ- ja materiaalmäärien seuranta
- rakennuttajan vastuulla olevien hankintojen oikea-aikaisuuden varmistaminen
- laskujen oikeellisuuden tarkastaminen
- hankkeen vastaanottotarkastuksen järjestäminen.

Dokumentointi:

- työmaapäiväkirjan ja tarkastuspöytäkirjojen pitäminen
- tärkeiden rakennusvaiheiden valokuvaaminen
- työmaakokousten sihteerintehtävien hoitaminen
- arkistointi ja asiakirjojen luovuttaminen rakennuttajalle
- hankkeen loppuraportin laadinta.

8.5 Raportointi

Tiekunnan ja tiekunnan nimeämän valvojan vastuulla on hankkeen edistymisen ja töiden laadun valvonta. Hankkeen toteutuksen ja erityisesti tärkeiden rakennusvaiheiden dokumentointi sekä kuvaaminen tulevat sisällyttää avustuksen maksamiseen liittyvään loppuraporttiin.

Avustuksen maksamiseen liittyvä asioita on käsitelty edellä luvussa 5.5.

Hankkeen loppuraportti on vapaamuotoinen, mutta sen tulee sisältää tärkeimpien rakennus-vaiheiden selostukset valokuvineen. Esimerkiksi putkisillan osalta hankkeen loppuraportti voi sisältää seuraavat kohdat:

- perusmontun leikkaus, korkeusasema ja pari tilannevalokuvaa
- arinan teko, mitat, materiaali, tiiveys, olosuhdetieto ja tilannevalokuvat
- putken nosto, korkeusasema, asento, muoto ja tilannevalokuvat
- vierustäyttö, työtapo, materiaali, tiiveys, olosuhdetieto ja tilannevalokuvat
- lopputäyttö, työtapo, materiaali, tiiveys, olosuhdetieto ja tilannevalokuvat
- kaiteet, materiaalit ja tilannevalokuvat
- valmis putkisilta, päämitat, muoto ja yleiskuvat
- valmis tie, päämitat, muoto ja yleiskuvat.

8.6 Siltahankkeiden toteuttaminen

ELY-keskus viittaa siltahankkeiden avustuspäätöksessään työssä sovellettaviin Väyläviraston ohjeisiin ja antaa tarvittaessa hankekohtaisia täydentäviä määräyksiä ja ohjeita töiden toteuttamiseksi. Työt on toteutettava Väyläviraston urakointivaatimusten mukaisesti ja myös Väylä-viraston pätevyysvaatimukset täyttäviä urakoitsijoita kilpailuttaen ja käyttäen, jos hankkeeseen sisältyy 1. lk:n betonirakenteita, kantavia teräsrakenteita, liimapuupalkkeja tai muutoin vaativia rakenteita.

Muissa hankkeissa tiekunta voi tehdä työt tai osan niistä itse ja käyttää myös muita osaavia urakoitsijoita.

Työn asiantuntevan valvonnan järjestäminen on siltahankkeissa tärkeää. Useimmiten valvojana toimii teknisen koulutuksen saanut ja siltahankkeisiin perehtynyt, urakoitsijasta riippumaton ammattilainen.

Hankkeelle nimetyn ja hyväksytyn valvojan ja/tai mahdollisen turvallisuuskoordinaattorin lisäksi myös ELY-keskuksen nimeämä valvoja tai silta-asiantuntija seuraavat hankkeen toteuttamista mm. tarkastuskäynnin.

9 Erityiskohteiden käytön ja kunnossapidon avustaminen

Tässä luvussa käydään läpi yksityistielain ja -asetuksen säännökset yksityisteiden erityiskohteiden (lauttapaikat, vuosittain purettavat sillat, talvitiet) käyttö- ja kunnossapitokustannuksien avustamisesta sekä Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) että KEHA-keskuksen asiasta antamat tarkemmat ohjeet. ELY-keskus perustaa avustushakemuksen käsittelyn ja ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) avustuksen maksamisen näihin säännöksiin ja ohjeisiin. Tiekunnan on avustusasiassa noudatettava näitä säännöksiä ja ohjeita.

9.1 Yleistä

Valtionavustusta voidaan myöntää yksityisteiden erityiskohteiden käyttö- ja kunnossapitokustannuksien perusteella valtionavustusrahan puitteissa ensisijaisesti pysyvää asutusta palvelevalle yksityistielle (YksTA 6 §). Avustusta ei myönnetä kunnossapitoon, mikäli hyväksyttävät kokonaiskustannukset ovat alle 1000 euroa (YksTA 5 §).

Maksajana yksityisteiden valtionavustuksissa toimii ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus). (YksTA 4 §).

Yksityistiehen voi kuulua lauttapaikka, jossa vesistön ylitys tapahtuu lossilla tai lautta-aluksella. Lossin kulkua ohjataan rannalta rannalle ulottuvalla vaijerilla. Lautta-alus on vapaasti ohjattava. Lautta on yhteisnimitys losseille ja lautta-aluksille.

Lauttapaikkaa voidaan talvella täydentää tai korvata talvitiellä. Myös muut kuin lauttapaikkaa korvaavat talvitiet voivat saada valtionavustusta. Talvitien pitää liittyä valtionavustuskelpoiseen yksityistiehen. Avustusta voidaan myöntää myös erilliselle, pelkästään talvitietä ylläpitävälle tiekunnalle.

Avustuskelpoisuuden selvittäminen tapahtuu, kuten edellä luvussa 3 on esitetty. Avustuksen maksatusta haetaan vuosittain.

9.2 Lauttapaikan ja talvitien valtionavustus-kelpoisuus

Lauttapaikan ja talvitien täytyy täyttää yksityistielain mukaiset valtionavustus-kelpoisuusehdot. Yksityistie on yksityistielain 83 §:n perusteella valtionavustuskelpoinen, jos seuraavat ehdot täyttyvät:

- tielle on perustettu tiekunta
- tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot ovat ajantasaiset yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä (Digiroad) niin kuin yksityistielain 50 §:ssä edellytetään.

9.3 Avustuksen suuruus

Lauttapaikan ja myös lauttapaikkaa korvaavan talvitien sekä vuosittain purettavan sillan osalta avustuksen enimmäismäärä on 80 prosenttia ja muun talvitien osalta 65 prosenttia hyväksyttävistä todellisista käyttö- ja kunnossapitokustannuksista. (YksTA 6 §).

9.4 Hyväksyttävät kustannukset

Erityiskohteiden valtionavustukset ovat myös harkinnanvaraisia. Lauttapaikkojen (lossit, lautat) avustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi hyväksytään seuraavat kohtuulliset kustannukset:

- kuljettajien palkat henkilösivukuluineen
- työterveyshuolto
- kuljettajien ammattitaidon ylläpitämiseen liittyvät lakisääteiset kurssit
- poltto- ja voiteluaineet
- lauttapaikan sähkökulut
- lauttapaikan puhelinkulut
- lautan vakuutukset
- lossin tai lautan vuokrat
- lossin tai lautan kunnossapitomenot
- laiturin ja muiden rakenteiden kunnossapito.

Lauttapaikan kustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vaikutusalueen asutuksen ja muiden toimintojen määrä sekä lauttapaikan palvelutaso. Keskimääräistä suuremmat kustannukset on tarvittaessa perusteltava tarkemmin.

Myös lauttapaikan aivan pienet parantamistyöt voidaan hyväksyä avustettavaksi kunnossapitotöinä. Vähänkin suuremmista parantamishankkeista on laadittava suunnitelma ja haettava hankkeeseen parantamisavustusta ohjeen luvun 5 mukaisesti. Asia on ratkaistava tapauskohtaisesti.

Avustukseen oikeuttavia kustannuksia eivät ole esimerkiksi:

- tiekunnan muut kuin lauttapaikkaan liittyvät kustannukset, kuten taukotupaan liittyvät kustannukset
- tiekunnan hallinnolliset kustannukset, kuten kirjanpito tai palkanlaskenta
- lainanhoitokulut, viivästysmaksut yms.
- ei-välttämättömien hankintojen kustannukset
- edustuskulut, tarjoilukulut, talkookustannukset talkoovakuutusta lukuun ottamatta
- työkalut, työvaatteet, pienkoneet yms.

Avustus määräytyy lauttapaikan nettomenojen perusteella. Lauttapaikan tuloina otetaan huomioon:

- lossi- ja kuljetusmaksut
- käyttömaksut (muiden kuin tieosakkaiden)
- tiekunnan saama polttoaineveron palautus
- Kelalta saatavat korvaukset
- korkotulot
- osinkotulot
- saadut lahjoitukset
- vakuutusmaksujen hyvitykset
- muut tulot.

Kunnanavustukset ja muut avustukset otetaan huomioon niin, etteivät avustukset yhteensä ylitä lauttapaikan hyväksyttäviä nettomenoja.

Talviteiden ja vuosittain purettavien siltojen osalta hyväksytään välittömät talvitien tekemiseen ja kunnossapitoon sekä purettavan sillan poistamiseen, varastointiin ja uudelleenasetukseen liittyvät kustannukset.

Jos työ tehdään tieosakkaiden omana työnä tiemaksuja vastaan, syntyy tiekunnan kirjanpitoon tosite. Siitä on käytävä ilmi:

- tieosakkaan nimi
- työn tekemisen päivämäärät
- tehdyn työn kuvaus
- työmäärä
- yksikköhinta (hyväksyttävään määrään saakka)
- yhteishinta
- mahdollinen arvonlisäveron osuus
- kuitattujen tiemaksujen määrä.

Tieosakkaiden tekemästä talkootyöstä ei synny avustuskelpoisia kustannuksia. Tal-koovakuutuksesta aiheutuneet kustannukset voidaan hyväksyä.

Sekä tiekunnan että tieosakkaan tulee huomioida, että työ tiemaksuja vastaan on tekijälleen verollista tuloa. Tiekunnan tulee huolehtia tulorekisteriin tehtävistä ilmoituksista. Lisätietoja Verohallinnon internet-sivuilta www.vero.fi/tulorekisteri.

9.5 Avustuksen maksaminen

Tiekunnan on toimitettava lauttapaikan, vuosittain purettavan sillan ja talvitien osalta KEHA -keskukselle hakemus selvityksineen kunnossapitovuoden kustannuksista viimeistään seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä (YksTA 6 §). Maksatushakemuksen toimittaminen määräajassa on asiakkaan vastuulla. Käytettäessä muuta kuin sähköistä asiointia, kuten postia, matkahuoltoa tai muuta vastaavaa palvelua, hakemus tulee lähettää riittävän ajoissa, jotta se saapuu KEHA-keskukselle määräaikaan mennessä. Hakemus tulee vireille vasta, kun hakemus tai tieto sen saapumisesta on toimitettu KEHA-keskukselle. (HaL 17-18 §).

Uuden erityiskohteen, jolle ei ole aikaisempina vuosina myönnetty valtionavustusta, tulee hakea kunnossapidon valtionavustusta ELY-keskukselle viimeistään elokuussa ennen sitä kalenterivuotta, jonka alusta avustusta haetaan (YksTA 5 §).

Maksatushakemukseen tulee liittää

- selvitys lauttapaikan tuloista ja menoista (erillinen lomake)
- hakemuksen perusteeksi esitettävät tositteet kirjanpidosta
- kirjanpidon raportit (päiväkirja, pääkirja)
- tiekunnan tilinpäätöstiedot (tiekunnan ja hoitokunnan kokouspöytäkirjat, tilintarkastuskertomus)
- peruskartta, johon merkitty tien sijainti, kohteen sijainti ja pysyvä asutus
- lautan liikennöintiäkatapultti sekä selvitys henkilökunnan määrästä
- kustannusselvitys
- tieyksikkölaskelma
- todistus tai muu tuloste ajantasaisista tiedoista tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä (Di giroad)
- tiekunnan säännöt, jos tiekunta on vahvistanut sellaiset itselleen.

Lomakkeet ovat saatavissa:

- www.ely-keskus.fi/liikenne/lomakkeet
- www.keha-keskus.fi/yhteystiedot/hae-maksatusta/liikenne
- www.suomi.fi.

Maksatushakemuslomake liitteineen toimitetaan postitse osoitteella: KEHA-keskus, Maksatusyksikkö/Yksityistiet, PL 136, 33101 Tampere

tai sähköisesti ELY -keskusten yleisen asiointilomakkeen liitteenä Pirkanmaan ELY-keskukseen. Asiointilomake yksityishenkilöille löytyy osoitteista:

- www.ely-keskus.fi/asioverkossa
- www.suomi.fi.

Lauttapaikkojen ylläpitoon ja vuosittain purettaviin siltoihin myönnettävistä valtionavustuksista voidaan maksaa yksityistiekunnille ennakkona enintään 80 prosenttia edellisen vuoden toteutuneista ja hyväksytyistä kustannuksista lasketusta avustuksesta. Täysimääräiseen ennakkomaksuun tiekunnalla ei ole automaattisesti oikeutta. KEHA-keskus maksaa ennakkoa harkintansa mukaan. Ennakot maksetaan viimeistään kunnossapitovuoden toukokuussa. (YksTA 6 §).

Edellisen kunnossapitovuoden avustuksen loppuerä maksetaan myös toukokuussa. Avustus maksetaan täysinä euroina alaspäin lähimpään euroon pyöristettynä.

Seuraavassa taulukossa on esimerkki vuosittaisten kustannusvaihtelujen huomioon ottamisesta lauttapaikan ennakkojen maksamisessa:

Taulukko 1. Vuosittaisten kustannusvaihtelujen huomioon ottaminen lauttapaikan ennakkojen maksamisessa.

Vuosi	Kustannukset	Laskennallinen ennakko	Maksettava ennakko	Ed. vuoden loppuerä	Maksetaan toukokuussa
0	100
1	100	$0,8 \times 0,8 \times 100 = 64$	64	..	64
2	200	$0,8 \times 0,8 \times 100 = 64$	64	$0,8 \times 100 - 64 = 16$	$64 + 16 = 80$
3	150	$0,8 \times 0,8 \times 200 = 128$	128	$0,8 \times 150 - 64 = 56$	$128 + 56 = 184$
4	100	$0,8 \times 0,8 \times 150 = 96$	96	$0,8 \times 150 - 128 = -8$	$96 - 8 = 88$

Ilmoitus

1 (2)

Yksityisten tien parantamishankkeen suoritepohjainen kustannusarvio

Yksityisten nimi		Hanke			Paaluväli, pvl			Tien (ajorata) leveys	
Kunta		Tien numero		Laatija				Pvm	
Tehtävät työt - selite	Sijainti tiellä Paaluväli, pvl	Suorite-määrä	Suoriteyksikkö (h, kpl, m, jm, m ² , m ³ tr, m ³ tt, t)	Yksikköhinta € alv 0 %	Yksikköhinta € alv 24 %	Hinta yhteensä € sis. alv	Tiemaksuja vastaan tehtävä työ *	Huomautuksia	
Kasvillisuuden poisto									
Rakennusten ja rakenteiden poisto									
Pintamaan ja rakennekerron poisto									
Ojat									
Rummut									
Maaleikkaukset									
Kallioleikkaukset									
Penkereet									
Suodatinkankaat									

* 1.9.2015 jälkeen hankkeissa ei enää hyväksytä vastikkeettomia tiekunnan omana työnä tehtyjä töitä avustuskelpoisiksi kustannuksiksi (tiemaksuja vastaan tehtävä työ on vastikkeellista ja voidaan hyväksyä).

Tehtävät työt - selite	Sijainti tiellä Paaluväli, pvl	Suorite- määrä	Suoriteyksikkö (h, kpl, m, jm, m ² m ³ tr, m ² td, t)	Yksikköhinta € alv 0 %	Yksikköhinta € alv 24 %	Hinta yhteensä € sis. alv	Tiemaksuja vastaan tehtävä työ *)	Huomautuksia
Suodatinkerrokset								
Jakavat kerrokset								
Kantavat kerrokset								
Kulutuserros								
Kaiteet								
Liikennemerkkit ja reunapaalut								
Muut rakenteet tai laitteet								
Tutkimukset ja mittaukset								
Suunnittelu								
Valvonta								
Muut kustannukset, mitkä								
Sillat, erillinen suunnitelma ja kustannusarvio								
Hankkeen kustannukset yhteensä, sis alv								

* 1.9.2015 jälkeen hankkeissa ei enää hyväksytä vastikkeettomia tiekunnan omasta työstä tehtyjä töitä avustuskelpoisiksi kustannuksiksi (tiemaksuja vastaan tehtävä työ on vastikkeellista ja voidaan hyväksyä).

Ilmoitus

1 (2)

Yksityisten parantamishankkeen suoritepohjainen kustannusarvio

Yksityisten nimi Savikulman yksityistie		Hanke Kantavuuden parantaminen ja rumpujen uusiminen		Paaluväli, pvl 0-3300		Tien (ajorata) leveys 5,0 m		
Kunta Mallila		Tien numero T66		Laatija Mimmi Murske, rkm		Pvm 22.2.2016		
Tehtävät työt - selite	Sijainti tiellä Paaluväli, pvl	Suorite- määrä	Suoriteyksikkö (h, kpl, m, jm, m ² m ³ rtr, m ³ td, t)	Yksikköhinta € alv 0 %	Yksikköhinta € alv 24 %	Hinta yhteensä € sis. alv	Tiemaksuja vastaan tehtävä työ *)	Huomautuksia
Kasvillisuuden poisto - tienvarren raivaus	0-800, 1600-2100, 2800-3300	2 5	h h	30,00 10,00		60,00 50,00	x x	traktori+vesakko- leikuri, jalkamies
Rakennusten ja rakenteiden poisto								
Pintamaan ja rakennekerrosten poisto								
Ojat - sivuojien kunnostus	200-800, 1500- 2100	2400	jm		2,00	4 800,00		molemmiin puolin maat ajetaan pois, ajo- matka 1,5 km
Rummut - muovi, T8, 2 kpl, Ø500mm, pit 8m - muovi, T8, 2 kpl, Ø500mm, pit 10m - teräs, C3, 1 kpl, Ø800mm, pit 12,5m	1250, 2750 110, 3100 1550	16 20 12,5	m m m	125,00 125,00 144,00		2 000,00 2 500,00 1 800,00		asennettuna asennettuna asennettuna
Maaleikkaukset								
Kallioleikkaukset - kalliojärjen louhinta	400	10	m ³ rtr		100,00	1 000,00		levitys maastoon
Penkereet								
Suodatinkankaat - N3, leveys 5,0 m	0-800, 1600-2100, 2800-3300	9000	m ²		1,00	9 000,00		levitettyinä

* 1.9.2015 jälkeen hankkeissa ei enää hyväksytä vastikkeettomia tiekunnan omana työnä tehtyjä töitä avustuskelpoisiksi kustannuksiksi (tiemaksuja vastaan tehtävä työ on vastikkeellista ja voidaan hyväksyä).

Ilmoitus

2 (2)

Tehtävät työt - selite	Sijainti tiellä Paaluväli, pvl	Suorite- määrä	Suoriteyksikkö (h, kpl, m, jm, m ² m ³ /tr, m ³ /td, t)	Yksikköhinta € alv 0 %	Yksikköhinta € alv 24 %	Hinta yhteensä € sis. alv	Tiemaksuja vastaan tehtävä työ *)	Huomautuksia
Suodatinkerrokset								
Jakavat kerrokset - 0-55 mm soraurske - keskimäärin 200 mm	0-800, 1600-2100 2800-3300	2700	m ³ /td		11,00	29 700,00		ajettuna ja tiivistettynä
Kantavat kerrokset - 0-35 mm soraurske - keskimäärin 100 mm	0-800, 1600-2100 2800-3300	1350	m ³ /td		11,50	15 525,00		ajettuna ja tiivistettynä
Kulutuskerros - 0-16 mm soraurske - keskimäärin 50 mm	0-3300	1250	m ³ /td		12,50	15 625,00		ajettuna ja tiivistettynä
Kaiteet								
Liikennemerkkit ja reunapaalut - reunapaalut valtaojoarumpuun, 6 kpl - asennus	1550	6 2	kpl h	10,00	20,00	120,00 20,00	x	
Muut rakenteet tai laitteet								
Tutkimukset ja mittaukset - kantavuusmittaukset	0-800, 1600-2100 2800-3300	40	kpl		15,00	600,00		
Suunnittelu - kokonaispalkkiosopimus, suunnittelu ja valvonta yhteensä		1	kpl	5 000,00		5 000,00		
Valvonta								
Muut kustannukset, mitkä								
Sillat, erillinen suunnitelma ja kustannusarvio								
Hankkeen kustannukset yhteensä, sis alv						87 800,0		

* 1.9.2015 jälkeen hankkeissa ei enää hyväksytä vastikkeettomia tiekunnan omana työnä tehtyjä töitä avustuskelpoisiksi kustannuksiksi (tiemaksuja vastaan tehtävä työ on vastikkeellista ja voidaan hyväksyä).

Yksityinen tiekunta urakan kilpailuttajana

1. Hankintasäännösten soveltaminen yksityiseen tiekuntaan

Yksityistä tiekuntaa pidetään julkisena hankintayksikkönä, mikäli valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön kohteelle myöntämän tuen määrä on yhteensä yli puolet hankinnan arvosta ja tällöin tiekunnan tulee urakoita teettäessään noudattaa hankintasäännöksiä.

Noudatettavaksi tulee Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (hankintalaki) 1397/2016.

Hankintalakia sovelletaan kansalliset kynnysarvot ja EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin eli nämä kynnysarvot ylittävät hankinnat täytyy kilpailuttaa hankintalain menettelysäännösten mukaisesti.

Kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat (ns. kotimainen hankinta)	Tavara- ja palveluhankinnat	60 000 euroa (alv 0 %)
	Rakennusurakat	150 000 euroa (alv 0 %)
EU-kynnysarvot ylittävät hankkeet (ns. EU-hankinta)	Tavara- ja palveluhankinnat	221 000 euroa (alv 0 %)
	Rakennusurakat	5 548 000 euroa (alv 0 %)

Jos yksityinen tiekunta saa julkisyhteisöltä avustusta yli puolet hankinnan arvosta, mutta hankinnan arvo ei ylitä kansallista kynnysarvoa, hankintalaki ei tule sovellettavaksi. Tiekuunta voi vapaasti valita urakan teettämistavan, mutta vapaamuotoinen kilpailuttaminen on tällöinkin kustannussäästösyistä syytä tehdä.

Hankintaa ei saa jakaa eriin tai osittaa hankintalain soveltamisen välttämiseksi. Tämä ei kuitenkaan estä hankinnan jakamista eriin tapauksissa, joissa kunkin erän hankinta toteutetaan lain menettelytapojen mukaisesti. Jos esimerkiksi urakan materiaalit ja työ hankintaan erikseen, molempien erien hankinnassa on kiinnitettävä huomiota kynnysarvojen ylittymiseen. Eli hanketta ei saa keinotekoisesti jakaa osiin hankintalain mukaisten kynnysarvojen alittamiseksi. Materiaalien hankinnassa noudatetaan tavarahankintojen kynnysarvoa ja rakennustyön hankinnassa rakennusurakan kynnysarvoa. Tavarahankintojen kansallinen kynnysarvo on 60 000 euroa. Jos tiekuunta saa avustusta yli puolet hankinnan arvosta ja tiekunnan tekemän tavarahankinnan arvo on 60 000 euroa tai enemmän, tavarahankinta täytyy tehdä hankintalain menettelysäännösten mukaisesti.

Esimerkki 1: Jos tiekunnan urakan kokonaiskustannus on 130 000 euroa ja tiekunnalle myönnetään avustusta hankkeeseen 70 000 euroa, tiekuunta saa avustusta yli puolet hankinnan arvosta. Jos tiekuunta tekee tällaisessa hankkeessa 60 000 euron tavarahankinnan, se täytyy tehdä hankintalain säännösten mukaisesti.

Esimerkki 2: Jos tiekunnan urakan kokonaiskustannus on 100 000 euroa ja tiekunnalle myönnetään avustusta 45 000 euroa, avustusta on myönnetty vähemmän kuin puolet hankinnan arvosta. Jos tiekuunta tekee tällaisessa hankkeessa 60 000 euron materiaalihankinnan, hankintalain menettelysäännöt eivät tule noudatettaviksi.

Hankintalaki säätelee kilpailuttamista eri tavalla riippuen siitä, onko kysymyksessä kotimainen vai EU-hankinta. Seuraavassa käsitellään vain kansallisia hankintoja, koska yksityistiekuntien hankinnat eivät käytännössä ylittäne EU-kynnysarvoja.

2. Hankintalain mukainen kilpailuttaminen

Jos yksityistiekunta on hankintalain 5 §:n perusteella velvollinen kilpailuttamaan hankintansa, tiekunnan tulee toimittaa hankintapäätöksen tekemisen jälkeen seuraavat asiakirjat ELY-keskukselle:

- sähköisessä HILMA -ilmoituskanavassa julkaistu hankintailmoitus
- tarjouspyyntö
- saadut tarjoukset
- hankintapäätös.

Näiden asiakirjojen perusteella ELY-keskus valvoo, että hankintalain mukaisena hankintayksikkönä toimiva tiekunta kilpailuttaa hankintansa asianmukaisesti. Jos tiekunta laiminlyö kilpailuvelvoitensa, voidaan valtionavustusta koskeva päätös kumota valtionavustuslain 21 §:n perusteella.

3. Kilpailuttaminen

Urakoita teetettäessä on sovellettava seuraavia yleisiä periaatteita:

- Hankinnat on pääsääntöisesti kilpailutettava. Kilpailuttamatta jättäminen voi tulla kysymykseen vain poikkeuksellisesti.
- Kaikkia kilpailuun osallistumaan halukkaita ja tarjouksen jättäneitä on kohdeltava tasapuolisesti ja syrjimättömästi.

Kaikista hankintalain soveltamiseen piiriin kuuluvista hankinnoista on ilmoitettava julkisesti ja kilpailuttamisprosessi alkaa virallisesti hankintailmoituksen julkaisemisella. Kotimaisista hankinnoista ilmoitetaan tekemällä hankintailmoitus työ- ja elinkeinoministeriön järjestämässä sähköisessä ilmoituspaikassa, ns. HILMAssa. HILMAN osoite on www.hankintailmoitukset.fi. Hankintailmoituksen tarkoituksena on tiedottaa tarjouskilpailusta avoimesti ja varmistaa todellisen kilpailun syntyminen.

Hankintalaissa ei ole enää säännöksiä kansallisista hankintamenettelyistä, vaan kansallisiin hankintoihin sovelletaan yleisiä hankintaoikeudellisia periaatteita (tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu, avoimuus ja suhteellisuus). Tiekuunnalla on laaja harkintavalta sen suhteen, minkälaista menettelyä se haluaa käyttää kansallisen hankinnan kilpailuttamisessa. Tiekuunta voi halutessaan käyttää samanlaisia menettelyjä kuin EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, mukauttaa niitä tai se voi käyttää vuoden 2007 hankintalain mukaisia kansallisia menettelyjä (avoin ja rajoitettu menettely). Tiekuunta voi käyttää myös sellaista menettelyä, jonka se on itse määritellyt.

Koska hankintalaissa ei enää määritellä käytettävää kansallista hankintamenettelyä lainkaan, tiekunnan on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Kuvaus tulee esittää siten, että tarjoajat pystyvät sen perusteella ennakoimaan käytetyn hankintamenettelyn luonnetta ja kulkua sekä tietävät oman roolinsa menettelyssä.

Kuvauksessa on kerrottava, miten hankintamenettely kokonaisuudessaan etenee. Kuvauksessa on hyvä mainita esimerkiksi, sisältääkö menettely tarjoajien määrän rajoittamista tai neuvottelukierroksia, missä vaiheessa tarjoajan odotetaan toimittavan dokumentteja tai tarjous hankintayksikölle ja minkälaisia vaatimuksia menettelyyn yleisesti liittyy.

Tiekunta voi käyttää esimerkiksi seuraavia kumotun hankintalain mukaisia kansallisia hankintamenettelyjä:

Rajoitettu menettely: Tarjouskilpailusta julkaistaan hankintailmoitus HILMAssa ja halukkaat tarjoajat ilmoittautuvat kilpailuun lähettämällä osallistumishakemuksen hankintailmoituksessa ilmoitettuun osoitteeseen. Tarjoajien on myös ilmoitettava kilpailuun yksityistiekunnan hankintailmoituksessa ilmoittamassa määräajassa päästääkseen mukaan kilpailuun. Hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen yksityistiekunta voi lähettää muistutuksen meneillään olevasta kilpailusta potentiaalisille tarjoajille ja muistuttaa heitä ilmoittautumisesta. Osallistumishakemukset saatuaan tiekunta arvioi ehdokkaiden soveltuvuuden hankintailmoituksessa esitettyjen perusteiden mukaisesti ja lähettää tarjouspyynnöt valituille ehdokkaille. Ainoastaan hankintayksikön valitsevat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen. Seuraavassa vaiheessa tiekunta vastaanottaa tarjoukset ja suorittaa tarjousten arvioinnin.

Avoim menettely: Tarjouskilpailusta julkaistaan hankintailmoitus HILMAssa. Kaikille halukaille yrityksille toimitetaan tarjouspyynnöt ja kaikki voivat jättää tarjouksen. Avoimessa menettelyssä tiekunta voi myös lähettää tarjouspyynnön suoraan soveliaaksi arvioimilleen toimittajille. Tarjoajan soveltuvuuden arviointi tehdään tarjouksen sisääntulon yhteydessä ennen varsinaisen tarjouksen arviointia.

Edellä mainittuja menettelyjä voi myös muokata, kunhan tämä on kerrottu hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Perinteisesti ensimmäisessä vaiheessa on tarkastettu tarjoajien soveltuvuus ja toisessa vaiheessa arvioitu tarjoukset ja valittu kilpailun voittaja. Voidaan toimia myös niin, että tarjoajia pyydetään vakuuttamaan soveltuvuutensa ja vain voittavalta tarjoajalta tosiasiallisesti tarkastetaan soveltuvuuden täyttyminen todistuksista ennen hankintapäätöksen tekemistä.

Tarjouspyynnön ja sen liitteiden sisältö:

- urakan tekninen määrittely riittävällä tarkkuudella
- maksuperusteet (yksikkö- vai kokonaishintaperusteinen urakka)
- maksuehdot ja mahdolliset vakuudet
- muut sopimusehdot
- urakan aikataulu
- kuinka pitkää voimassaoloaikaa tarjoukselta edellytetään
- pyydetävä tarjoajaa vakuuttamaan yhteiskunnallisten veloitteiden täyttäminen (verojen ja eläkemaksujen maksaminen) tai pyydetävä liittämään tarjoukseensa todistus verojen ja eläkemaksujen maksamisesta
- Kerrottava, mihin (tarkka osoite) ja mihin mennessä (pvm ja kellonaika) tarjoukset tulee toimittaa perille ja millä merkinnällä tarjoukuori on varustettava. Tarjousten sisäänjättöaikaa määritettäessä on huolehdittava siitä, että tarjouslaskenta-aika on riittävä.
- Kerrottava, millä perusteella urakkaratkaisu tehdään. Käytännössä alhaisin hinta lienee tarkoituksenmukaisin ratkaisuperuste, vaikka muitakin ratkaisuperusteita on luvallista käyttää. Muina ratkaisuperusteina voivat tulla kysymykseen erilaiset laatukriteerit tietyn painoarvoin.

Ennakkoperintärekisteriin merkitsemisen voi tarkistaa internetistä yritystietojärjestelmän (YTJ) maksuttomasta julkisesta tietopalvelusta, osoitteesta www.ytj.fi.

4. Urakkaratkaisun tekeminen

Urakkatarjoukset avataan yhtäaikaaisesti avaamistilaisuudessa, josta laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirjaan kirjataan kaikki saapuneet tarjoukset ja niitä koskevat olennaiset tiedot.

Kaikkien hyväksytyiksi tulleiden yritysten tarjoukset arvioidaan tarjouspyynnössä kerrottuja perusteita noudattaen, minkä jälkeen tehdään tarjousvertailu ja ratkaisu voittajasta. Pöytäkirjaan kirjataan tarjousten arviointia, vertailua ja urakkaratkaisua koskevat olennaiset tiedot.

5. Urakkaratkaisusta ilmoittaminen

Tarjouskilpailun ratkaisusta on tehtävä kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Päätös lähetään kaikille kilpailuun osallistuneille ja siihen on liitettävä valitusosoitus markkinaoikeuteen ja oikaisuohje hankintayksikölle osoitettavaa hankintaoikaisua varten. Sekä tarjouskilpailuun osallistuneilla yrityksillä kuin myös hankintayksiköllä itsellään on käytettävissä hankintaoikaisumenettely. Oikaisumenettely tarkoittaa sitä, että hankintayksikkö voi itse korjata jo tekemäänsä hankintamenettelyä koskevaa virheellistä päätöstä tai keskeyttää hankintamenettelyn. Yrityksille oikaisumenettely on rinnakkainen menettely markkinaoikeuteen valittamisen kanssa. Asian käsittely markkinaoikeudessa ei estä hankintaoikaisun tekemistä tai käsittelemistä.

Hankintaa koskevat päätökset perusteluineen sekä liitteineen (valitusosoitus ja oikaisuohje) annetaan tiedoksi ensisijaisesti sähköisesti, käytännössä sähköpostitse. Sähköpostiin tulee kirjoittaa, koska päätös on lähetetty, jotta vastaanottajat voivat varmistua sähköpostiviestin kulun viiveettömyydestä. Sähköposti-viestiin voi kirjoittaa esimerkiksi: "Tämä sähköposti on lähetetty pp.kk.vvvv". Sähköpostitse lähetetty päätös katsotaan saadun tiedoksi sähköpostin lähettämispäivänä. Jos päätöksen sähköinen tiedoksianto ei ole mahdollinen, päätös voidaan edelleen antaa tiedoksi myös tavallisena kirjeenä. Tällöin vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksiannon tapahtuneen myöhemmin. Lähettämispäivää ei lasketa mukaan tiedoksiantoi-kaan.

6. Hankintalainsäädäntöä koskeva neuvonta

Yksityistiekunnat voivat kääntyä hankintalain sisältöä ja soveltamista koskevissa kysymyksissä työ- ja elinkeinoministeriön ja Suomen Kuntaliitto ry:n ylläpitämän julkisten hankintojen neuvontayksikön (JHNY) puoleen. Neuvonta on maksutonta. Neuvontayksikkö ylläpitää verkkosivuja www.hankinnat.fi. Verkkosivuilta löytyy julkisia hankintojen koskeva keskeinen lainsäädäntö, ajankohtaisia hankintauutisia, kolumneja ja vieraskyniä sekä keskeistä hankintoihin liittyvää oikeuskäytäntöä. Lisäksi sivuilla on ohjeistusta hankinnan sisällön määrittelyyn liittyen.

Neuvontayksikkö vastaa sähköpostitse ja puhelimitse hankintalain soveltamiseen liittyviin hankintayksiköiden esittämiin kysymyksiin. Neuvonta on maksutonta. Lisätietoja julkisten hankintojen neuvontayksiköstä saa työ- ja elinkeinoministeriön internetsivuilta osoitteesta www.tem.fi.

Yksityistielain ja -asetuksen valtioneuvostuksia koskevat säännökset

Yksityistielaki 560/2018

5 LUKU

Yksityistien hallinto

50 § Yksityistietä koskeva tieto

Tiekunnan toimielimen on huolehdittava, että tiekunnasta on 89 §:n mukaiset ajantasaiset tiedot mainitussa pykälässä tarkoitettussa yksityistierekisterissä ja että yksityistiestä on 56 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuja painorajoituksia ja 29 §:n 1 momentissa tarkoitettua tien käytön kieltämistä tai rajoittamista koskevat ajantasaiset tiedot kansallisessa tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä.

Mikäli tiekuntaa ei ole perustettu, on tieosakkaiden yhdessä varmistettava, että yksityistiestä on 56 §:n 3 momentin 9 kohdassa tarkoitettuja painorajoituksia ja 29 §:n 1 momentissa tarkoitettua tien käytön kieltämistä tai rajoittamista koskevat ajantasaiset tiedot kansallisessa tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä.

Tieosakkaan on annettava tiekunnalle tiekunnan hallinnon ja tienpidon järjestämiseksi tarpeelliset tiedot itsestään ja tienkäytöstään. Tieosakkaan on huolehdittava erityisesti osoite-tietotietojensa ja niiden muutosten ilmoittamisesta. Jos tiekuntaa ei ole perustettu, tieosakkailla on oikeus saada yhteisen tienpidon järjestämiseksi tarpeelliset tiedot toisistaan.

51 § Tiekunnan säännöt

Tiekunta voi laatia itselleen hallintoaan ja muuta toimintaansa koskevat säännöt. Tiekunnan säännöissä on mainittava ainakin tiekunnan nimi, tiekunnan kotipaikka ja tiekunnan toimielin. Säännöissä voidaan poiketa tämän lain säännöksistä, jos se on erikseen sallittu. Muissa tiekunnan säännöissä päätettävissä asioissa on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään.

Jos tiekunnan säännöissä poiketaan tämän lain säännöksistä, tiekunnan on hyväksyttävä säännöt yksimielisesti. Muussa tapauksessa enemmistö päätös riittää.

Tiekunnan säännöt eivät saa loukata tieosakkaalle tässä laissa säädettyjä oikeuksia tai tieosakkaiden yhdenvertaisuutta. Kaikilla tieosakkailla on oikeus pyynnöstä saada toimitsijamieheltä tai hoitokunnan puheenjohtajalta jäljennös tiekunnan säännöistä.

Tieosakas on oikeutettu saattamaan säännöt tiekunnan kokouksen käsiteltäväksi ja tarkastettavaksi.

Säännöt tulevat voimaan sen jälkeen, kun ne on toimitettu yksityistierekisterin pitäjälle ja yksityistierekisterin pitäjä on merkinnyt ne yksityistierekisteriin.

7 LUKU **Avustukset**

83 § Valtionavustus

Valtio voi vuosittain myöntää valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa avustusta:

- 1) sellaisen yksityistien tienpitoon, jota koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta;
- 2) tiekuntien neuvontaan ja opastukseen ja sitä tukevan materiaalin ja palveluiden tuottamiseen; sekä
- 3) yksityisteitä koskevaan kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimustyöhön.

Edellytyksenä 1 momentin 1 kohdan mukaisen avustuksen myöntämiselle on, että tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä ovat ajantasaiset niin kuin 50 §:ssä edellytetään.

Valtionavustuksen myöntämisestä ja lakkauttamisesta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun tienpitoon päättää se toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus), jonka toimialueella tie tai suurin osa siitä on. Liikenne- ja viestintävirasto päättää määrärahan tai sen osan kohdentamisesta toimivaltaisille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille. Valtionavustuksen myöntämisestä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisiin tarkoituksiin päättää Liikenne- ja viestintävirasto.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä valtionavustusmäärärahan jaosta.

84 § Kunnan avustus

Kunta päättää sen varoista yksityistien tienpitoon myönnettävistä avustuksista, avustuksen ehdoista ja käytön valvonnasta samoin kuin tien tekemisen tai kunnossapidon ottamisesta kokonaan tai osaksi kunnan suorittavaksi. Edellytyksenä avustuksen myöntämiselle tienpitoon on, että tietä koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta ja että tiekuntaa ja yksityistietä koskevat tiedot yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä ovat ajantasaiset niin kuin 50 §:ssä edellytetään.

85 § Liikenteen salliminen avustettavalla tiellä

Jos valtio tai kunta tämän tai muun lain perusteella avustaa tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti tien kunnossapidossa, tien käyttämistä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan liikenteeseen ei saa kieltää tai tietä sulkea sinä ajanjaksona, jota avustus koskee. Sama koskee tietä, jonka kunnossapidosta kunta vastaa kustannuksellaan. Tien käytöstä 28 §:n nojalla suorittavan maksun periminen voidaan kieltää tien kunnossapitoa koskevassa avustuspäätöksessä.

Jos muusta kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvasta liikenteestä aiheutuu huomattavaa haittaa kiinteistön tai rekisteriyksikön omistajalle tai liikenneturvallisuudelle, voidaan avustettavan tien käyttö kunnan suostumuksella muiden kuin tieosakkaiden hyväksi kieltää tai sitä rajoittaa taikka avustettava tie sulkea. Kunnan on pyydettävä ennen tällaisen suostumuksen antamista toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta lausunto.

Jos valtio tai kunta tämän tai muun lain perusteella avustaa tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti tien rakentamisessa taikka tie on tehty kokonaan tai osaksi kunnan varoilla, on kymme-

nen vuoden ajan viimeisen avustuserän nostamisesta tai kunnan tekemän tietyön päättymisestä lukien noudatettava, mitä edellä tässä pykälässä säädetään tien käyttämisestä muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan toimintaan tai liikenteeseen.

86 § Kielto käyttää avustusta velan suoritukseen

Valtion tai kunnan varoista myönnettyä avustusta ei voida ulosmitata velan suoritukseksi.

87 § Valtionavustuslain soveltaminen

Tässä luvussa tarkoitettuihin valtionavustuksiin sovelletaan muilta osin valtionavustuslakia (688/2001).

8 LUKU

Erinäiset säännökset

88 § Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 83 §:n nojalla myöntämää valtionavustusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ja 13 §:n 2 momentin, 23 §:n 1 ja 2 momentin sekä 61 §:n 4 momentin mukaiseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä yksityistie sijaitsee.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) voi hakea muutosta 85 §:n 2 momentissa tarkoitettua kunnan suostumusta koskevaan päätökseen.

Muutoksenhausta yksityistietoimituksessa tehtyyn päätökseen säädetään 81 §:ssä.

89 § Yksityistierekisteri

Maanmittauslaitos pitää rekisteriä niistä yksityisistä teistä, joita koskevien asioiden hoitamista varten on perustettu tiekunta (yksityistierekisteri). Yksityistierekisteri on osa kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 3 §:ssä tarkoitettua kiinteistötietojärjestelmää. Maanmittauslaitos pitää yksityistierekisteriä myös niistä yksityisistä teistä, jotka sijaitsevat asemakaava-alueella.

Yksityistierekisterin käyttötarkoituksena on:

- 1) mahdollistaa kiinteistöön kohdistuvien tiekunnan osakkaiden hyväksi perustettujen tieoikeuksien ja muiden käyttöoikeuksien kirjaaminen oikeuksien vahvistamiseksi sekä sivullisten etujen turvaamiseksi;
- 2) edistää tässä laissa tarkoitettujen yksityistietoimitusten, kiinteistötoimitusten ja muiden yksityistieasioiden käsittelyä;
- 3) edistää tietojärjestelmien kehittämistä;
- 4) varmistaa tiekuntien tieoikeuksia ja muita käyttöoikeuksia koskevan tiedon saatavuus kiinteistöjä ja tiekuntien hallinnoimia yksityisteitä koskevien oikeustoimien ja hankkeiden valmistelua, tekemistä ja valvontaa sekä tuomioistuin- että viranomaistoimintaa varten.

Yksityistierekisteriin merkitään:

- 1) tiekunnan nimi, tunnus, kunta, jonka alueella tie sijaitsee, ja tien ulottuvuus;
- 2) toimitsijamiehen tai hoitokunnan puheenjohtajan nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot sekä näitä tietoja koskevat muutokset;
- 3) tiekunnan säännöt, jos tiekunta on vahvistanut sellaiset itselleen;
- 4) 8 §:ssä tarkoitettu oikeus ja kiinteistö, jota oikeus rasittaa, samoin kuin tieto siitä, kuuluuko oikeus tieosakkaille yhteisesti vai joillekin heistä;
- 5) tien tai tienosan liittäminen tiekunnan tiehen tai siitä erottaminen samoin kuin kahden tai useamman tiekunnan yhdistäminen taikka tiekunnan jakaminen tai lakkauttaminen;
- 6) tiekunnan tien tai sen osan lakkauttaminen tai lakkaaminen.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, henkilötietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn henkilötietolakia (523/1999). Siitä, miten kiinteistötietojärjestelmästä luovutetaan tietoja, säädetään kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain 6 §:ssä.

Yksityistierekisteriin merkittävät tiedot säilytetään pysyvästi, jollei lailla toisin säädetä. Jos rekisterin tiedot ovat muuttuneet, aikaisempien tietojen säilyminen ja käytettävyys on varmistettava tiedot erikseen arkistoimalla tai tietotekniikan mahdollistamalla muulla tavalla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä yksityistierekisteristä ja menettelystä 3 momentin mukaisten tietojen merkitsemisessä siihen.

91 § Päätösten välitön täytäntöönpano

Tämän lain nojalla yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa tehty päätös sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 83 §:n mukainen valtioneuvoston päätös ja 61 §:n 4 momentin mukainen kokouksen koolle kutsumiseen oikeuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimella toisin määrää. Maa- ja metsätalouden osasto on tällöin päätösvaltainen myös, kun siinä on vain maa- ja metsätalouden puheenjohtaja.

Yksityistietoimituksessa tai tiekunnan kokouksessa tehtyä päätöstä ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman, kun kyse on siitä, onko 4, 8 tai 22 §:ssä tarkoitettu oikeus myönnettävä. Myöskään 63 §:ssä tarkoitettua päätöstä taikka tien tai 8 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien lakkauttamista koskevaa päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jos maksu muutoksenhausta johdosta poistetaan tai sitä alennetaan, liikaa maksettu määrä on palautettava ja maksettava sille kuuden prosentin vuotuista korkoa maksupäivästä takaisinmaksupäivään.

9 LUKU **Voimaantulo**

94 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Tällä lailla kumotaan yksityisistä teistä annettu laki (358/1962), jäljempänä kumottu laki.

95 § Vireillä olevia asioita koskevat siirtymäsäännökset

Kumotun lain mukaisissa tielautakunnissa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevien asioiden käsittelyyn sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tielautakunnat lakkaavat 31 päivänä joulukuuta 2019. Tielautakunnassa mainittuna päivänä vireillä olevan asian käsittely siirtyy tämän lain mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle ja siihen sovelletaan tätä lakia.

96 § Muutoksenhakua koskevat siirtymäsäännökset

Päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa annettuun päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos tuomioistuin kumoaa päätöksen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain mukaisesti.

97 § Muut siirtymäsäännökset

Ennestään olevan tien tiealue vastaa tämän lain tarkoittamaa tiealuetta sellaisena kuin se oli lain voimaan tullessa.

Tiekuntia koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa perustettuihin tiekuntiin.

Mitä 14 §:ssä säädetään sopimukseen perustuvista oikeuksista, koskee myös kumotun lain 21 §:ssä tarkoitettuja sopimuksia ja niihin perustuvia oikeuksia.

Jos tienpito on ennen tämän lain voimaantuloa järjestetty kumotun lain 32 §:ssä tarkoitetun tienjaon perusteella, se on järjestettävä tämän lain mukaisesti 31 päivään joulukuuta 2020 mennessä.

Kumotun lain 105–107 §:n mukaan yksityisiksi teiksi katsottuihin teihin sovelletaan tätä lakia.

Kiinteistön omistajan ennen tämän lain voimaantuloa kumotun lain mukaisesti asettama veräjä, puomi tai muu sulkulaite saa olla paikoillaan vuoden 2020 loppuun asti. Jos kiinteistön-omistaja tämän jälkeenkin haluaa pitää sulkulaitteen paikoillaan, menetellään kuten 29 §:n 3 momentissa säädetään.

Mitä 85 §:n 3 momentissa säädetään liikenteen sallimisesta avustettavalla tiellä, sovelletaan myös sellaiseen tiehen, jonka tienpitoa on avustettu kumotun lain 96 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

Valtioneuvoston asetus yksityisistä teistä 1069/2018

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään yksityistielain (560/2018) 82 §:n 1 momentin, 83 §:n 3 momentin ja 89 §:n 6 momentin nojalla:

1 § Kiinteistötietojärjestelmän ylläpito

Tiekunnan toimielimen on tehtävä viipymättä ilmoitus yksityistielain (560/2018) 89 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tietojen muutoksista Maanmittauslaitokselle.

Jos uusi tiekunta perustetaan tiekunnan perustamiskokouksessa, tiekunnan toimielimen on viipymättä toimitettava kiinteistörekisterin pitäjälle pöytäkirjajäljennös tiekunnan perustamiskokouksesta ja tiekunnan toimielimen yhteystiedot.

Asianomaisen kunnan on ilmoitettava kiinteistörekisterin pitäjälle niistä päätöksistä, joilla yksityistie tai yksityistien tienosa lakkaa yksityistielain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa.

2 § Yksityistietoimituksen hakeminen tiekunnan puolesta

Tiekunnan puolesta tehtävästä yksityistietoimituksen hakemisesta ja siihen liittyvien kustannusten suorittamisesta on päätettävä tiekunnan kokouksessa.

3 § Tienpidon valtionavustukset

Valtionavustusta yksityistien tienpitoon myönnetään valtionavustusmäärärahan puitteissa ensisijaisesti rakentamiseksi luettavaan yksityisteiden parantamiseen. Erityisesti on huomioitava siltojen korjaukset ja kantavuutta nostavat hankkeet, liikenneturvallisuutta parantavat hankkeet sekä vesistöjen ylitysrakenteiden korjaukset silloin, kun niillä turvataan vaelluskalojen kulkureitit.

4 § Valtionavustus rakentamiseen

Valtionavustusta yksityistien rakentamiseen on haettava yksityistielain 83 §:n 2 momentissa tarkoitettulta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ennen töiden aloittamista. Hakemukseen on liitettävä:

- 1) rakentamistöiden suunnitelma ja kustannusarvio;
- 2) pöytäkirjanote tiekunnan perustamistoimituksesta tai -kokouksesta tai jäljennös kiinteistörekisterin pitäjän päätöksestä, jolla tiekunta on perustettu;
- 3) ote, todistus tai muu tuloste yksityistielain 50 §:n mukaisista ajantasaisista tiedoista yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä; sekä
- 4) pöytäkirjanote tiekunnan kokouksesta, jossa avustuksen hakemisesta on päätetty.

Tavanomaisissa tien parantamiskohteissa avustuksen enimmäismäärä on 50 prosenttia ja merkittävimmissä siltakohteissa ja muissa merkittävässä luonnonolosuhteiden aiheuttamissa yllätävissä korjauskohteissa enintään 75 prosenttia. Avustusprosentti, avustuksen maksuaikataulu sekä mahdolliset työn tekemiseen liittyvät ehdot määrätään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen avustuspäätöksessä. Avustusta ei makseta ilman erityistä syytä sellaisten töiden osalta, jotka on tehty ennen avustuspäätöstä ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lupaa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus maksaa valtionavustuksen tiekunnan ilmoittamalle pankkitilille avustuspäätöksen mukaisesti.

5 § Valtionavustus kunnossapitoon

Valtionavustusta kunnossapitoon myönnetään valtionavustusmäärärahan puitteissa. Valtionavustusta yksityistien kunnossapitoon on haettava yksityistielain 83 §:n 2 momentissa tarkoitulta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta viimeistään elokuussa ennen sitä kalenterivuotta, jonka alusta avustusta haetaan. Hakemukseen on liitettävä:

- 1) pöytäkirjanote tiekunnan perustamistoimituksesta tai kokouksesta tai jäljennös kiinteistörekisterin pitäjän päätöksestä, jolla tiekunta on perustettu; sekä
- 2) ote, todistus tai muu tuloste yksityistielain 50 §:n mukaisista ajantasaisista tiedoista yksityistierekisterissä sekä tie- ja katuverkon tietojärjestelmässä.

Avustusta ei myönnetä kunnossapitoon jonka hyväksytyt kokonaiskustannukset ovat alle 1 000 euroa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee kunnossapitoa koskevan valtionavustuspäätöksen ennen sen vuoden loppua, jona hakemus on jätetty.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus maksaa valtionavustuksen tiekunnan ilmoittamalle pankkitilille avustuspäätöksen mukaisesti.

6 § Valtionavustus erityiskohteelle

Yksityisteiden erityiskohteisiin, joita ovat lauttapaikat, vuosittain purettavat sillat sekä talvitiet, valtionavustusta myönnetään valtionavustusmäärärahan puitteissa ensisijaisesti pysyvää asutusta palvelevalle yksityistielle. Lauttapaikan ja vuosittain purettavan sillan osalta avustuksen enimmäismäärä on 80 prosenttia ja talvitien osalta 65 prosenttia hyväksyttävistä todellisista käyttö- ja kunnossapitokustannuksista.

Tiekunnan on vuosittain haettava avustuksen maksatusta erityiskohteelle ja toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle selvitys edellisen kunnossapitovuoden kustannuksista viimeistään helmikuun loppuun mennessä.

Lauttapaikkojen ylläpitoon ja vuosittain purettaviin siltoihin myönnettävistä valtionavustuksista voidaan maksaa tiekunnille enakkona enintään 80 prosenttia edellisen vuoden toteutuneista kustannuksista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus maksaa lauttapaikkojen, purettavien siltojen ja talviteiden avustukset ja mahdolliset ennakot tiekunnan ilmoittamalle pankkitilille viimeistään toukokuussa.

Erityiskohteiden valtionavustuksiin sovelletaan muilta osin, mitä 5 §:ssä säädetään.

7 § Tiekunnan ja kunnan sopimus

Tiekunta voi tehdä kunnan kanssa sopimuksen tienpidosta. Tällöin kunnasta on voimassa, mitä valtionavustuksen hakemisesta, maksamisesta ja muutoksenhausta tiekunnan osalta säädetään. Sopimuksesta riippumatta tiekunta on edelleen tienpitäjä.

8 § Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.